

A legfelsőbb körökből kapott megrendelések az ünnepies, reprezentatív arcképek festésére utaltak. A történeti festő segített az arckép festőnek a megteremtésre a magyar reprezentatív arcképet díszes és hatásos alakjában. A magyar díszruha sokszor festői, gyakran nehézkes s a művész akadályozó sajátságával érdekelt s mint a technikai virtuóztatás mesterét, bravúros föladatokat megoldására ösztönözte. A reprezentatív arckép (dekoratív monumentális értelemben) bizonyos stilszerű állásokat, szélesen ható dekoratív mozdulatokat kíván. A fény és árny elosztásánál s a színek hatásánál élénkebb, változatosabb felfogást s a természetellen szemekkel sokkal több szabadságot enged, mint a rendes értelemben vett arckép. Az egyéni bizonyos határig az általa képviselt akció bizonyosságának tekinteti s kevésbé lényeges sajátságait (a megjelenés mozzanatait) ennek rendeli alá. Színeit illetőleg nincs szüksége arra, hogy a természetet a maga közvetlenségében törekedjék visszaükröztenni, sőt bizonyos stilszerűség hasznára válik s hamarabb segíti feladata magaslátára. Alakját a térben kiváló gond- dal-kegytelen elhelyezni s a mellekes tárgyak szerkezeti beillesztése, fejlett izlés és érzék mellett nagy és biztos gyakorlottságot kíván. A festőesség a földolgozó — mondhatni — egy- alakos kompozícióknál, s nincs az a látszólag csekélyke mellekes tárgy, mely ép annyi gondot ne követelne, mint sokszor a legfontosabb.

Nem egyszer volt alkalmam tapasztalni, mily beható lelkiismeretességgel tanulmányozta a mester csak azt is, hogy miként lenne az asztalon egy nyitott könyv a legodaillőben elhelyezve, vagy egy kényelmelen alakú kezytűt miként helyezzen el legalkalmasabban. Hányszor említette tanítványainak, hogy az ily csekélynek látszó dolog milyen könnyen megbontja az összhangot, mikor aztán az izlés rovására alkalmatlanodik.

S e pontnál, ha mint a tanítványok mesteréről szólunk, ismét a finom érzésű művész s a nagy és széles műveltségű férfi alakja lép elénk. Kimélve a fiatal művészek érzékenységét, véleményét oly szeretettel méltó színtességgel kíséri, hogy kedvüket is éleszti, meg belátásukat is nagy mértékben fokozza.

Jelenleg ő felsége a király képen dolgozik. A kép egész alakban ábrázolja a királyt, az arany gyapjas rend díszítőzetében. Az alak már jó részben elkészült, de a háttér s a mellék tárgyak még alig hogy vázolva vannak. Királyi, igazi méltóságos helyzetben áll előtűnk az uralkodó. Jobbját csipőjén nyugtatja, balját kiválóan előkelő és szépen rajzolt kémozdulattal előre nyújtja. Az alak nemes egyszerűségével s az uralkodót jellemző fenséges megjelenésével, igazi impozáns jelenség. Arcán és szemeiben élet és jószág, alakján méltóság ömlik el. A mester e legkiválóbb alkotása rövid idő múlva Pestmegye gyűléstermét fogja ékesíteni.

A király arcképei mögött látható Széll Kálmán volt pénzügyminiszter térdképe, mely meglepő hasonlóságával, erőteljes barna arcszínével s az államférfit jellemző megjelenésével bámulatba ejti a nézőt.

Ezeken kívül néhány kezdett és készülő arckép áll még a műteremben; úgy szintén készülő fényben van az a hatalmas festmény, mely Budavár bevételét ábrázolja. E nagyszabású képek erőteljes alakjai a múlt századokból való típusok, mesteri ecsettel varázsolva a vászonra. Bizton reméljük, hogy a közelgő ezredévi ünnep alkalmával már gyönyörködhetünk e monumentális alkotásban. KACZLNYI ÖDÖN.

BENZÚR GYULA.

KISHÁTHY GÁTHY BARNABÁS.

Van-é, ki őt nem látta még?
Hisz ismert és csodált alak!
Székes főváros és vidék
Rég tudja, hogy perfect lovag;
Mert «affaire» meg sem eshetik,
Hogy abban részt ne venne ő,
Mint érdekelt, avagy pedig,
Mint rettegett kartellvivő.
S ha megesik egy sérelem,
Vagy mérges összekocczanas,
Mint ószra tél, ott megjelen:
Kisháthy Gáthy Barnabás.

Párbajvívás szabályait,
Hibát nem ejtve, tudja ő,
S bár komplikált az ügy, de itt
Számára nincsen bökkenő.
Mikor kell, tudja ő, előbb
Itélni s milyen jurynek;
A sértések közt mi a főbb
S mit hogy kell venni és minek;
És tudja persze, hogy helyén
Hol van pisztoly, hol kardvívás,
Mert nagy szakértő számba mán:
Kisháthy Gáthy Barnabás.

Az országház környékén ő
Legjobban érzi s honn magát,
S mert ő is volt képviselő
— De igrigek kibuktak.
A «Ház»-ba rendszeren bejár.
«Szervusz Gyulam! Szervusz Niki!
Elintézték?» — «Békén». — «Be kár!»
Sohajt s az alkalmat lesi.
S ha megvan ez — s van, untalan!
És biztos már a kihívás,
Oly jó, hogy ott s kapóra van:
Kisháthy Gáthy Barnabás!

Miként a nickel-pénz, neve
Állandó forgalomban van:
A hirlopoknak «nyit tere»
Hangozza vissza komolyan,
Vagy: «ez úgy elintéztétek
Lovagias uton ma nap»
Vagy — ő kiírja a nevet —
«X. úr elégtételt nem ad
S azért gyóvának mondom én:
Bitang fizkő ő, semmi más».
És tudva van, hogy «szentlímén»
Kisháthy Gáthy Barnabás.

Téves hit az, hogy nem szokott
Békíteni ellenfeleket;
Sőt így szól: «Vivni én okot
Nem látok ebben eleget».
De hogyha tán békülni kezd,
Vagy látszik csak a megbízó:
«Nem tarheted, — szól rögtön, — ezt,
Ha már ép így esett a szó.

Sajnálom bár: szükséges itt
A fegyveres találkozás.
És mindent jól eligazít
Kisháthy Gáthy Barnabás.

Ha nincsen «affaire», ő csinál:
E nélkül már el nem lehet!
Lábára lépsz? ... hát provokál,
S ha «pardont» kérsz, még sérteget.
Ha véled van szép, ifju nő
Színházban, avagy más helyen:
Mindaddig fixirozza őt,
A míg elhagy a türelem;
S ha bosszusán tekintsz reá,
El nem marad a kihívás...
Ki ezt ekként cizkalmazá:
Kisháthy Gáthy Barnabás.

Párbajban ő, segéd levén,
Nem kedvel mást, mint «komolyat»:
«Szívöl utalom, — mondja, — én
A hitvány könnyű karcozat».
Azért mindig, ha csak lehet,
Pisztolyt és tíz lépést javall:
Koczkára tenni életet,
Ez a komoly párvialod!
Nem bánja, hogyha Szegeden
Ū ő is, mert egy klábríás
Akad csak s mulat odabenn:
Kisháthy Gáthy Barnabás.

De kérdésben ha ő forog,
Csupán kardpárbajt fogad el:
«A pisztoly, mondja, vak dolog
És e miatt nem — érdekel».
És bár a kardhoz nagyon ért,
Nem vi ő: első vérre csak;
S akadt oly gyáva, ki ezért
Azt fogta rá, hogy karcoz-lovag.
S hirdette is nagy-botorul;
De hát ez dőre állítás
És védelemre nem szorul:
Kisháthy Gáthy Barnabás.

UVJÁRY BÉLA.

BAJOR KIRÁLYI CSALÁDDAL VALÓ HÁZASSÁGOK URALKODÓ HÁZUNKBAN.

Rónay Jácint kiadatlan emlékirataiban egy helyen bájos képet rajzol arról a jelenetről, mikor Gizella főhercegnő és Lipót bajor herceg első ízben mutatják be felséges szülőiknek Ischben alig egy éves korában, azt a picizny kis bajor hercegnőt, a ki most, mint kifejtett, deli hajdon nyújtja kezét legmagyarabb főhercegünk derék fiának, József Ágost főhercegnek. Mekkora izgalom forrása volt e csöppnyi kis jószág érkezésének hire az udvarnál, s még inkább a serdülő magyar királylány tanuló szobájában, mely kíváncsisággal szakította felbe az élénk Valéria mindegyre nevelője, Rónay Jácint előadásait, hogy újra és újra kifagassza az ismeretlen kis rokon felől: milyen arcu? milyen haja van? stb. Mindezt a szeretet derült humorával csevegi el a király kisasszony egykori magyar nevelője. És majdnem ugyanakkor vezet első ízben szemünk elé az immár férfivá serdült vőlegényt is, a mint a József főherceg idős leányai vizsgálja alkalmából adott ebeden a csemegénél egyszerre megjelent, mig «dadája faagyut vonzolt utána, melyből az élénk kis tüzér ruganyos mézga golyókat lövöldözőtt növérei első vizsgálja emlékre.»

Ime, hogy eljár az idő! Akkor még alig múlt pár éve, hogy a királyi család legidősebb gyermekével, Gizella főhercegnővel, férjhezmenetele a regényes bajor földdel cseréltette föl a szülői hajlékot, s hogy az eljegyzés híret nevelőjével, Rónayval közli trónörökös a kérdéssel fordult hozzá hirtelen: «Úgy-e, az első magyar királyné is Gizella volt?» — «Igen, — felelte Rónay, — I. István Gizella bajor hercegnőt 995-ben jegyezte el.» Mire a feledhetlen emlékü Rudólf királyi elgondolkozva jegyezte: «Milyen találkozás! S most, 877 év múlva mi adunk Gizellát a bajoroknak. Azonban a mi Gizellánk nem lesz királyné; de ki tudja, tán így boldogabb lesz?»

E szép szavak, melyeket szintén Rónay jegyez

föl nagyrédekü s a nagy közönség előtt minded- dig hozzáférhetlen naplójegyzeteiben, a testvéri szeretet ösztönözött sejtelmével vannak telve. Am a dynasztia családi összeköttetései történe- nek kutatója előtt több a sejtelmél, hogy úgy mondjuk, nagy történeti tanulság az, mely a bajor királyi családdal való házasságok családi hagyománya mellett szól. Régen a Habsburgok különösen a spanyol ággal szerettek összehá- zosdni s a mint egy Habsburg keresztapasága tette a Miksa nevet hagyományossá a bajor családban, ép úgy spanyol atyafiság hozta dívatba a Ferdinánd nevet is a Habsburgok neuzedékei közt.

Az uralkodó családban most történő nász kinek ne juttatná észébe azt az egybekelést, mely ezelőtt negyven évvel történt, s mely oly szerencsésnek bizonyult a monarchiának népei közötti összhang, az alkotmányosság megerősödött szellemé s a szabadelvű uralkodói erények tekintetében. Egy friss nyáréji idyll meleg köl- tőiségevel ragadja meg az embert ma is az a pil- lanat, mely I. Ferencz József férfias szívet elő- szőr dobogtatta meg, midőn 1853. aug. 16-án Ischben megpillantotta a bajor hercegnőt ott időző leányai közül azt, a kit a népek játékon gondviselése hitvesül szánt. Mindenki tudja, hogy a kiszemelt jövődöbeli a két hercegnő közül nem az volt, a ki az uralkodó választása esett; nem titok az sem, hogy mikor Erzsébet hercegnőt nagynéje által értesült az uralkodó választásáról, egyszerű naivságában a hitetlen kétkedés hangján kiáltott fel: «Ez lehetetlen! hiszen én csak egy igénytelen teremtet vagyok.»

De mikor aztán következő nap templomba ment ő felsége anyja a jelenlévő főhercegek álmélkodására ifjabb unokahugát engedte előre menni, ezzel adva a világ tudtára, hogy ő a kiszemelt jövődöbeli eszszárné, s mikor a mise végeztével ő felsége unokahugát kezén fogva az oltáról lépő pap elé s szavakkal vezette: «Tisztelődő atyám, adjon meg minket, ez itt menyasszonyom!» — akkor többé senki sem kétkedett, hogy itt egy ogy frigy létesült, melyet az egymáshoz vonzó dög szívek szeretete őt úgy szentesített, mint a politika magas érdeke.

Bajor hercegekkel és hercegnőkkel való házasságok azonban a hajdani időkben sem voltak épen ritkák a Habsburgok udvaránál, s ezek között emlékeztes Máttyás idejében IV. Frigyes császár leányának, Kunigundának házassága IV. Albert bajor herceggel, melyben érdekés az, hogy a hercegnő atyja tudta nélkül, a leg- tisztább és legemberibb szerelemről indítatva adta oda kezét, melyet a császár a maga részéről Konstantinápoly meghódítójának, Mahmud szultánnak szánt volt, ezzel remélve őt és népét keresztény hitre téríthetni.

Bajorország bírása, mint az osztrák politika hagyományos gondolata domborodik ki évszázado- kon keresztül az események egybefüggő lán- czolatában. A Habsburg világhuralmi eszme, a közéletünkhöz állami rendszernek a Habsburgok hegemóniája alatti kialakulása, családi politiká- juk döntőve emelése világrészünk sorsa intézé- sében, mindezek közelebbről-távolabbról össze- függött azzal a befolyással, melyet a Habsburg- dynasztia a bajor ügyekre kívánt gyakorolni. Tényleg, Bajorországgal a Duna egész medre osztrák hatalom alá került volna, a mikor aztán csak idő kérdése leendett, hogy a szomszéd Württembergre is fölelevenedjenek a régi osztrák igényeik. Még egy lépés és Ausztria régi patrimoniumával, Lotharingiával is közvetlen érintkezésbe hozhatta volna terjeszkedését.

Tudjuk viszont, hogy mikor I. Ferdinánd leánya, Mária, a bajor Vilmos herceghez nőül ment, renúnciációjában fenntartotta az osztrák ház férfiága kihalása esetén a magyar és cseh királyságra való öröklése jogait.* Ez szolgálta kevésbé utóbb címül Károly Albertnek, hogy a pragmatica sanctio el nem ismerésével, mint I. József leányának, Mária Amáliának férje, annak nevében magának követelje I. Ferdinánd végrendelete értelmében a cseh és magyar királyi koronát, s az ifjú Mária Teréziát megtá- madva, országaiiba betörjön s magát cseh királyladyá koronáztassa.

Nagy es előrelátó politikusknak bizonyult Savoyai Jenő, épen azért, a mikor még III. Károly életben léte alatt a már 18 éves Mária Teré-

* Kőzjogi szempontból érdekés, hogy Mária Amáliá- ról ebben mindentitt mint született magyar királyról van szó.

ziának a még alig 8 éves Károly Alberttel való házassága mellett teljes meggyőződéssel emelt szót. A kiváló hadvezér arra számított, hogy csak egy ily családi összeköttetés láncozzalhatja Bajorországot Ausztriához s egyeztetheti ki az ellentétes érdekeket. S ki tudja, egy Habsburg-Wittelsbach ház alapítása a Habsburg-Lotharin- giai helyett milyen más fordulatot adhatott volna másfélszázados történelmünknek.

Nem az volt az első mellőzés, mely a bécsi udvar részéről a kis Bajorországot érte. Már I. József császár legidőse leánya keze, tehát azé, kire az ausztriai ház férfiága kihalása esetén az örökös tartományok első sorban néztek, a bajor háznak adott ígért megsegédésével jutott a szász Frigyes Ágost lengyel királynak, kinek barátságos poharazás közben ígerte oda a császár egy alkalommal, midőn akkori kegyelt- jenél, Pálffy grófnőnél a két uralkodó összejött. Pedig a célesnap szász herceg, kinek számtalan muló viszonyai közt a legregényesebbek egyike egy Fatime nevű török leányzóval volt, a kit alig 6 éves korában Buda bevételénél ejtettek foglyul s később Berlinben kikereszteltettek, nem valami méltó férjnek bizonyult a büszke eszszárleányhoz.

Ezt a mellőzést Bajorország sokáig nem felede, bár Károly Tivadart Ausztria genero- zítása sokszor kisegítette állandó pénz-zavaráiból s egy ízben majdnem odáig ragadta, hogy beleegyezését adja országának a sokkal jövedel- mezőbb Németalfölddel való elcserezéséhez, de a bajor és Habsburg uralkodó házak közti házasságok ettől fogva mégis mind sürűebbekké válnak, habár kétségtelen az, hogy II. József második házassága is Jozefa bajor herceg- nővel csak a politikai megfontolás ténye volt s azzal csupán a bajor udvar színtelen előterjesz- téseinek engedett, melyekkel ez a «ritka szép tulajdonságokkal bíró» hercegnőt neki feleség- gül ajánlotta.

Természetesen ez nem gátolta a legharazabb fény kifejtésében a császár, az 1765-ben Schön- brunnan tartott lakodalmi ünnepélyek alkal- mából. Mert itt, a fejedelmi hajlékban, hol a császár sajátságos ellenszenvől sohasse szeretett tartózkodni, itt ment végbe a díszes kézfogó, mely hosszú idő múlva ismét bajor házbéli her- cegnőt adott Ausztria trónjára. A császárné maga saját költségén 25 polgári párt háziasított ki ugyanakkor, kik közül mindenik 150 forintot kapott s ezenkívül külön 50 frtot a lakodalom költségeire, melynek végeztével mindenik párt külön e czéla rendelt hintókában szállították haza lakására.

Abban az időben, igaz, a bajor hercegnők nem vetélkedhettek szépségben a múlt század- beli «Galante Sachsen» által Európa legszebb hercegnőinek nevezett szász fejedelmi hölgyek- kel. De szelid, házias erőnyekben, komoly nőes- ségben és példás köteleltségeljesítésben Európa minden fejedelmi hölgyei előtt mintául szolgál- hattak. Nem csodálhatjuk tehát, ha Ferencz szá- szár bajor születésű negyedik nejlérő, Karolina Angusztráról is azt olvassuk: hogy felséges férje kavéját mindig sajátkezüleg készítette. Ez a her- cegnő, kivel a császár bécsi kongresszus napjai- ban ismerkedett meg s kinek az elhizott és zsar- noki württembergi királylaly már 16 éves korában kötött frigyét kellett kölcsönös egyetértéssel felbontania, hogy Ferencz eszszárhoz nőül mehessen, talán a császár mind a négy felesége kö- zül az egyetlen volt, kivel való házaseletét nem zavarta semmi felbő.

A Habsburg családi politika szerencsés gon- dolatának, a bajor házasságnak ad gyöngéd ki- fejést József Ágost főherceg egybekelése is királyunk unokájával, s ezért kíséri ezt kétszeres örömmel a magyar nemzet szerencsekvánata is. V. S.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCEG FÖLDKÖRÜLI ÚTJA.

Írta a «Vasárnapi Ujság» számára egy tengerészintiszt az «Erzsébet» hajó főúlézetén.

(VII. közlény.)

A Salamon-szigeteken.

Másnap, június 9-én folytattuk útunkat Ugi felé. Ezen szigetecske 30 mérföldnyire fekszik San Cristovaltól keletre, és egyike azoknak, melyek szintén már némi kereskedelmi össze- kötöttségben állnak Ausztráliával. Délután 2 óra-

kor vetettünk horgonyt Ugi nyugati partjának egyik öblében, *Port Selwynben*. Ugi egészen ha- sonló képet nyújtott, mint St.-Anna. Egy ala- csony koráltsziget, sírú sötétzöld tropikus nö- vényzettel födve s körülövezve tengerallati korál- gátaktól. A parton egy rovtákoltt czinbadóg- lemezkekből készült ház, közelében néhány pá- ma-kunyhó, körülötte kókuszpálma-csoportok. Ez bizonyára a trader birtoka, gondoltuk ma- gunkban. Hogy van itt is egy trader, a ki egy- úttal az angol kormány által saját hadihajói számára itt tartogatott közsén-készlet felügye- lője, azt tudtuk a hajózási könyvekből. Néhány pajtában voltak elhelyezve a fekete gyémánt- halmok. A hol pedig ez van, oda már előre ha- tolt a fehér ember hatalma; e jeltől tehát következtethetjük, hogy a sziget vagy már bir- tokában van egy európai nemzetnek, vagy rövid idő múlva ilyen birtokos lesz.

A kikötő nem volt olyan elhagyott, mint Port Mary St.-Annán. Egy vitorlás hajó horgony- zott a part közelében; épen senkirkással volt elfoglalva. A mint később megtudtuk, az angol- ausztráliai hadi flotta egy-egy hajója feléven- ként meglátogatja a Salamon-szigeteket és ott hosszabb ideig tartózkodva örökdiik Anglia érdekei fölött.

Ó fensége, miután horgonyt vetettünk volt, partra szállt, hogy a szigetnek közel fekvő ré- szeibe kirándulást tegyen. Minthogy a benn- szülöttek barátságos, vagy ellenséges indulatá- ról nem volt megbízható tudomásunk, itt is fegyveres matrózcsapat rendeltetett ki a föher- czeg kíséretére. A parton már várt a trader, a ki készséggel felajánlá szolgáltatást fegyvereknek, kagylóknak és más értékes tárgyakkal a benn- szülöttektől való beszerzésére. Ezekről igen kedvezőleg nyilatkozott. «Békeséges emberek — mondá —, a kik nem bántanak senkit; csak védik magukat, ha megtámadtatnak.» Ennél- fogva ő fensége 1—2 embert rendelt ki fedezé- tül, a többieknek parancsot adott, hogy a par- ton maradjanak.

A tradernek igaza volt. Azon két nap alatt, melyet Ugiban töltöttünk, senkinek sem gyűlt meg a baja a bennszülöttekkel, bár tiszteink közül némelyek kirándulások tettek egészen a sziget másik oldalára, több órányira azon kikö- tőtől, a hol hajónk horgonyzott.

Máskülönben is Ugi bennszülöttei minden tekintetben hasonlítanak St.-Anna lakosaihoz.

A míg ő fensége kíséretével együtt a kirán- duláson volt, alka'mam nyílt néhány, a Sala- mon-szigetek lakosait jellemző vonást megtudni. Aznap ugyanis én rám jutott a fedezeti csapat parancsnokságának sora. A míg a legények hamarjában sátor tütöttek a parton felállított zászlópózna körül*, addig én a trader házába mentem.

A trader körülbelől 50 éves, becsületes kiné- zésű, egyszerű angol ember volt. Kijelése és viselete után itélve, valamikor tengerész lehetett kereskedelmi hajókon; az azokon nyert kereskedői ügyességét most itt értékesíti. Szíve- sen fogadott az öreg, széssel kínált meg a ve- randán, vagy jobban mondva az eresz alatt, a hol a házat körülvevő kerti fák kellemes hűvőt tartottak.

«Nagyon meleg van ma» — mondám, mi- után mind az öt világrészben az időjárással kez- dik az emberek a társalgást. — «Öhüm», — felel a trader, egyet szíppantva kurta matröz- pipájából. — «És mit szokott tenni, ha ilyen meleg van?» — «Hát dolgozom, mint mások. Itt mindig meleg van.» — «Elhiszem, de nem azt akartam megtudni, hanem, hogy mit szokott a meleg ellen tenni? Például ott látok egy egész kosár frissen szedett citromot. Nem csinál magának limonádét? Vagy pedig nem szakított magának a közeli kókusz-fákról vagy egy diót? A kókuszdióknak, különösen, ha éretlen, olyan kellemes frissítő nedve van.» — «En a citrom- mal meg a kókuszszal is kereskedni szoktam — mondá; — ha jön valami hajó, eladom annak egész citrom-készletemet. A kókuszról koprák készítek. Minden három hónapban küld ide egy sydneyi kereskedőház, a melynek szolgálatában állók, egy hajót. Az azután felveszi az időköz- ben összegyűjtött kagylókat, mert azokat na-

* A pözna az angol lobogó velt felvonva, de nem annak jelölt, mintha Ugi már tényleg angol gyarmat volna, hanem azért, mert azon földárra, melyen a trader háza állt, angol ember tulajdona.

gyon keresik Sydneyben, meg a koprát. Megmutatom önnek a kopra-raktáromat, ha érdeklő. — «Nagyon érdekel», — feleltem, «de előbb inni szeretnék, mert nagyon szomjas vagyok.» — «Ah úgy? Talán csinálhatnék önnek limonádét, vagy pedig hozzassak egy kókusz-diót?» — «Egyelőre csak a citromot próbáljuk meg.» — «Oh, az én citromom igen jó.» — «Akkor megveszünk majd egész kosárral. Elfér az a mi hajónkon.»

Az öreg láthatólag jobb kedvre derült. Egyszeriben előteremtett egy óriás tumbler (nagy pohár); kanalat, vizet, citromot; még nádcukrot is szerzett hozzá. Azután oda szolt egy ott settenkedő barna gyermeknek, hogy hozzon egy rakás kókuszdiót.

«Ejnye na, — mondám szomjamat oltva, — kegyed úgy él itt, mint egy herceg, mintha Ugi-sziget hercege volna; nincs fogyatkozása semmiben.» — Gondolám, jó lesz az öregnek valami kellemest mondani, hogy beszédessé váljék, mert az örökös egyedüllet miatt talán

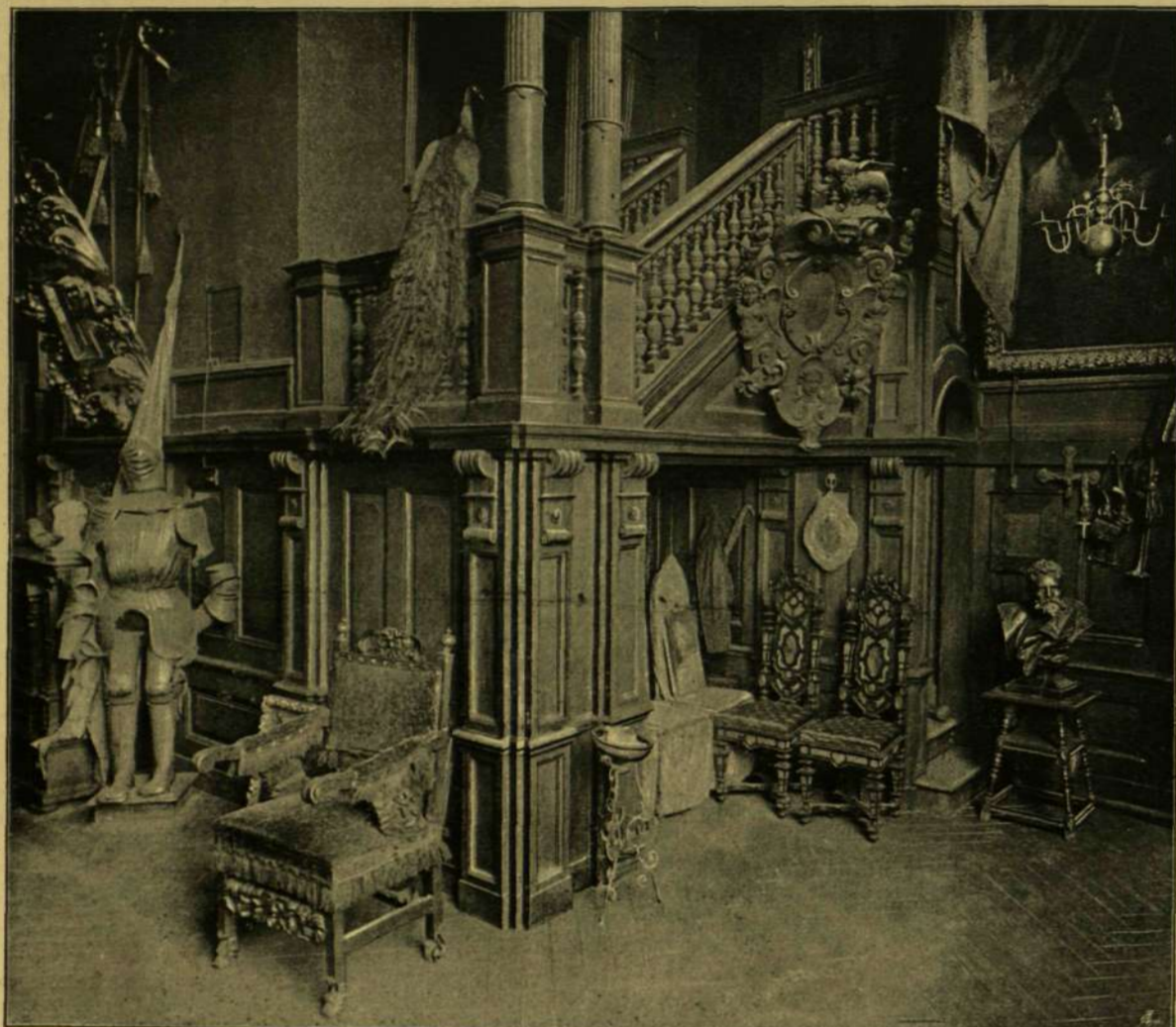
«A mint előbb a főherceg a partra szállt néhány úr társaságában, én mindjárt megismertem e kép után. Ez a kép még az elődöntől származik, mint a ház berendezésének nagyobb része is.» — «Tehát már lakott itt valaki ön előtt?» — «Igen és pedig 30 évig.» «Ejnye, milyen szívós és kitartó lehetett! De utójára valószínűleg mégis csak megunta az itteni dicsőséget és elment?» — «Igen, elment az égbe.» — «Tehát meghalt, talán lázban?» — «Nem, meggyilkolták.» — «Tehát még sem olyan békességes emberek ezek az Ugibeliek?» — «Nem itteni bennszülöttek ölték meg, hanem Malaita szigetbeliek.»

— «Malaita, — folytatá az öreg, — egyike a legnagyobb és népesebb Salamon-szigeteknek. Körülbelül 50 mérföldnyire fekszik innét éjszakra. Gonosz, vad nép lakja. Egytől-egyig emberevők. Úgy január, vagy február hó táján valami nagy vallásos innepélyük van, a melyre az egész sziget népsége összegyűl. Minden törzs egy-egy nagy csónak-alakú fazékból eszik közö-

máktól beárnyazva emelkedett a kert egyik szögletében a magános sírdomb. A fejéhez egy kőtábla volt helyezve fölirattal, melyen a sydneyi kereskedelmi czég pontosan kiutalványozta a hősiességében elesett úgnökének a méltán megillető elismerést. Gyönyörű virágok nyíltak a síron. Az utód tehát kegyelettel ápolja elődje emlékét. Szép vonás!

MATEJKO KÉT MŰVE.

Az elhunyt lengyel mesternek múlt számainkban bemutatott képsorozatát két nevezetes történeti festménnyel zárjuk be. Az egyik mű tárgya a magyar, a másiké a lengyel történelemből van merítve. A magyar tárgyúhoz a lengyeleknek is van köze, mert a török terjeszkedés elleni küzdelemben a lengyel testvérek ép úgy segítségünkre voltak, mint az 1848/49-iki szabadságharc alatt, s Matejko e tárgy megválasztá-

Fénykép után. (A «Magyar szellemi élet» című műből.)

RÉSZLET BENCZÜR GYULA MŰTERMÉBŐL.

elszokhatott a szótól. «És ez a ház, akarom mondani hercegi palota is az öné?» folytatám, belépve a házba. «A ház, a hozzá tartozó földdarab, a kert és a mi abban terem, az mind használatomra van bocsátva azon sydneyi kereskedő ház által, a mely a tulajdonképeni birtokos. Azért én köteles vagyok mindent csakis annak a háznak adni el.» «Szépen rendezte be a házat», — mondám, látva hogy abban minden található, a mire egy egyszerű embernek szüksége van.

Még könyvtára is volt. Egy porfödte állványon néhány tucszat elfakult könyv hevert. A szoba falait képek fedték. Azok bizony nem Murillo, sem nem Velasquez ecsetétől származtak; régi képes-újságokból voltak kivágyva, itt-ott helyet adva egy rossz olajnyomatnak. Az öreg figyelmesen követte szemem járását. «Akarja látni a főherceg képét?» — mondá egyszerre. — «Micsoda, O fenségé arcképe is megvolna itt?» — «Igen; nézzen oda.» Valóban a folyosó egyik falán megpillantám O fenségének eléggé sikerült képmását. Egy 1889 elejéből származó angol újság volt, melyen uralkodó házunk néhány tagja volt ábrázolva. — «Milyen különös véletlen», mondám az öregnek. —

sen valami leves-félét, melybe minden csúszómászó állatot beleaprítanak. Ehhez eszik az «ünnepi kenyeret». Ez a yam-gyökér lisztjéből készül, és a mint nálunk mazsolát tesznek az ünnepi kalácsba, úgy ők apróra vágott emberhúst kevernek a maguk ünnepi kalácsába. Ehhez tehát emberhúsról van szükségük, melyet a többi sziget lakosainak kell szolgáltatniok. Ennélfogva az említett időtájjban felülnek nagy, karesú csónakjaikra és rajtaütnek a többi szigetek lakóin; a kit közülük megölhetnek, vagy elfoghatnak, az a konyhára kerül. Néha természetesen nagy számuk mellett is pörül járnak, mert a többi szigetek előkészülnek támadásukra s éjjel-nappal lesik őket. A multkor én, midőn San Cristovalon akartak emberhúst vadászni, csúfos vereséget szenvedtek. Néhány csónakjuk elmerült és egy rakás halott hátrahagyásával kellett megfutniok. — «Ez esetben tehát a megevők-ből lettek a megevettek; az elsőkből lesznek az utolsók», szakitám félbe a tradert. — «Valószínűleg ez volt megérdemelt sorsuk. Tehát egy ilyen, a mi szigetünk ellen harmadéva intézett támadás alkalmával veszít el szegény elődöm az életét. Itt nyugszik a kertben.»

Kimentünk oda. Kakao-fáktól, kókusz-pál-

sánál mintegy történetileg kívánta megörökíteni a két testvérm nemzet közti kaposot.

A magyar tárgyú kép a «Várnai csata», melynek színes vázlata Budapesten van a Magyar Nemzeti Múzeum képtárában. A festmény egy történetileg feledhetetlen szomorú napját örökíti meg azon életre-halálra vívott háborúknak, melyeket századokon át változó szerencsével folytatott egymással a magyar nemzet és a török, melyek közül a leggyászosabb események közé tartozik a várnai csata. Hunyadi János diadalainak egész láncolata fellelkesített egy ifjú királyt, I. Ulászlót, ki a pápával és több uralkodóval szövetségbe, 1443-ban nagy háborúra készült a török ellen, hogy azt Európából kiűzze. A szultán részéről tett fényes ajánlat és kedvező feltételek, melyek szerint a magyar korona kardcsapás nélkül kapta vissza elveszett melléktartományainak egy részét, elhárították a fenyegető veszélyt és a király tíz évre békét kötött és esküvel kötelezte magát a béke megtartására. A béke azonban nem tartott sokáig, mert a király udvaránál megjelentek a görög császár és az egyes olasz fejedelmek követői, kik a királyt minden áron a háború megkezdésére akarták bírni, előadván, hogy arra itt az alkalmas időpont, mivel

a szultán Ázsiában van elfoglalva s visszaérkezését az olasz hajóhad meg fogja akadályozni. A király nem kívánta esküjét megszegni, de Julián bibornok, a pápai követ, kijelentette, hogy a béke fentartására a töröknek tett eskü mindenképen érvénytelennek tekintendő, mivel már

náig ellenállás nélkül haladt. Murad szultán meghallván a király hűségét, Ázsiából visszafordult, az olasz hajóhad vezéréit megvesztegette s így minden akadály nélkül átkelt a tengeren, maga előtt vitetvén a király esküvel megerősített békelevelét, mint a hűtlenség jelét. A két ellen-

tek. Ekkor azonban felpezsdült a király ifjú vére, elragadtatta magát harcra által, s Hunyadi János intézkedéseitől eltérve, a tartalék haddal belerohant a csatatűzbe. A küzdelemben lebukott lováról, mely alkalommal egy török janicsár halálos csapást mért rá, és a király fe-

A VÁRNAI CSATA. — Matejko festménye a Magyar Nemzeti Múzeumban.

A LENGYEL ALKOTMÁNY KIHIRDETÉSE 1791. MÁJUS 3-ÁN. — Matejko festménye.

megelőzőleg ugyancsak esküvel kötelezte magát, hogy a szövetséges keresztényekkel közösen háborút indít a hitetlen törökök ellen. Ily módon a háború megindítását a király kimondta, s Hunyadi egy válogatott sereg élén 1444. szeptember havában megindult a török ellen, s Vár-

séges sereg november 4-én találkozott, hogy döntő csatát vívjon. Hunyadi maga rendezte a csapatok elhelyezését és a csata menetét. A törökök voltak a támadók s ezek első támadásait a magyarok derekasan vissza is verték, úgy, hogy ez egyes török hadosztályok már hátrálni is kezd-

jét lándzsára tűzre, mint a diadal és győzelem jelét mutatta fel. Ez a jelenet döntő hatással volt a magyar hadseregre, mert a csapatokban megbomlott a rend, melyet újból helyreállítani Hunyadi János sem volt már képes. A csata el volt veszve. A magyar sereg nagy része visszavonult

BOMBARNAC KLAUDIUS.

EGY HIRLAPTUDÓSÍTÓ JEGYZŐKÖNYVE.

REGÉNY VERNE GYULÁTÓL.

Francziából fordította HUSZÁR IMRE.

(8 ik képletmenny.)

ugyan a megerősített táborba, de ott sem volt képes a többségben levő török erőnek ellenállani, s elkerült a küzdelem után felkiszorított.

Matejko «Várnai csata» című festményén azt a jelenetet ábrázolja, mikor a király tüzes paripán a csata tűzbe vágat, s a janicsár halálós csapást mér a királyra. Mellette áll a megrémült pápai követ, Julián bíbornok, bíbornoki ruhában, a mint a jelenettől megismerkedve fordul vissza, míg a királylyal szemben maradt szultán mintegy imádkozva emeli karjait az ég felé. A kép többi része a csata gomolygása. A festmény aránylag kis terjedelmű; annál bámulatosabb tehát, hogy Matejko esetje oly világos érthetőséggel s oly mesteri tökéletességgel tud ily csekély téren oly nagy eseményt elbeszéli.

A másik történeti kép «A lengyel alkotmány kihirdetése 1791. május 3-án.» Az ebben ábrázolt esemény egy zűrzavaros és romlott korban történt. Ez ideig a lengyelek az oroszok kényszeruralma alatt újogtunk, s Katalin cárnőnek talán nem volt alázatosabb szolgálója, mint Poniatovski Szaniszló lengyel király. Lehet, hogy e vakbuzgó hűség nem volt meggyőződése, hanem inkább a nagybott hatalom előtt való kénytelen meghajlás. A király azonban a lengyelek előtt sem állt valami nagy tiszteletben, mert épen az orosz-osztrák-török háborúk idejében Poroszország beavatkozása nőtön-nőtt, s egész Lengyelországban csak egyetlen egy tekintély volt, a kit szerettek és úton-útfélen dícsérték, II. Frigyes Vilmos porosz király, a ki Oroszországgal együtt a lengyel republika önállóságát, valamint a nemzet újjászülését biztosítani képes lett volna, s ő iránta hajlandók lettek volna bizonyos engedelmények. Természetesen, hogy II. Frigyes Vilmos király azt a népszerűséget és tekintélyt kereste is; és jó példa volt előtte az orosz, mely pénzzel mindent el tudott érni. A porosz király is a csengő aranyhoz nyúlt, s 1788 október havában Buchholz követnek e czélra egyelőre 100,000 aranyat adott át, a mi meg is tette a kellő hatást. Pétervárt e miatt természetesen nagy volt a fölháborodás; de a bosszúságot eltitkolták s vára-kozó állást foglaltak el. Sőt Katalin czárnő Poroszországra való tekintettel Lengyelországból visszavonta csapatait, Varsóban megsértett követet visszahívta a nélkül, hogy elégtételt kért volna; saját érdekében akkor tartotta legtanácsosabbnak a mély hallgatást, mikor Lengyel és Poroszország között létrejött a véd- és dac-szövetség. Ezzel Lengyelország elérte fővágyát: függetlenségét és önállóságát. Az önálló lengyel királyságot rögtön proklamáltak, az országgyűlés tagjai és a nemesség a tanácsterembe vonultak, hol Malachovski marsall 1791 május 3-án felolvasta az alkotmány tervezetét s fel-szólította a királyt, hogy arra rögtön esküdjék meg. Az alkotmány és szabadság ellenségei nem voltak képesek ezt az alkalmat megakadályozni, mert részben szóhoz sem juthattak, részben pedig a komolyabb elemek által lehurrogatattak. Szaniszló Ágost király láma és a zavar közben tette le az esküt, s vele együtt a követek és senatorok jelen levő kétharmad része is. Azután a gyűlést nagy része a királylyal együtt a székesegyházba vonult, hogy felszentelt helyen újból megesküdjének az új evangéliumra, míg az elégedetlenek visszamaradtak a palotában, és egy tiltakozást irtak alá. Ennek az elégedetlenségnek és tiltakozásnak belső okai voltak, Szaniszló Ágost királynak nem lévén utóda, vele kihalt a Poniatovskij-dinasztia. Az alkotmány szerint örökösül Frigyes Ágost szász választó-fejedelmet jelölték ki és kimondották, hogy a király-választás régi hagyományáról lemondanak és az öröklési jogot veszik fel az alkotmányba. Minthogy azonban Frigyes Ágostnak fia nem volt, leányát szemelték ki a trón örökösévé, de úgy, hogy egy lengyel főnemeshez tartozik férjhez menni, hogy az örökösödés után mindig lengyel ember üljön a királyi trónon. A személyiség kijelölésénél tört ki a viszály. A lengyel nők minden erejüket latba vetették, mert mindenki azt akarta, hogy az ő családja kerüljön Lengyelország trónjára. De a tiltakozás aláírása csak írott malaszt volt, mint minden esetben, mikor egy elenyésző kisebbség akar győzedelmeskedni a nagy többségben. Ime, ez a tárgya és tartalma e második mestéri képeknek.

Dr. NYÁRI SÁNDOR.

jut, hogy hasznomra fogom fordítani e világosságot. Most a láda meg van világítva belülről és ha bekandikálók a szelelő-lyukon keresztül... Főlegyesedem, előlopódom, közeledem... Csak egy félelem gyötéri az elmémet: hátha a világosság hirtelen kialudnék?... Végre ott vagyok a ládánál, a melyet a világért sem érintenék meg a kezemmel, és szememet az egyik lyukhoz illesztetem... Csakugyan egy ember van bezárva a ládába és pedig nem Zeitung, az osztrák szabó... Hála neked, Istenem!... Rögtön meg is tisztelem ismeretlenem a 11-dik számmal.

Az ember, kinek vonásait tisztán meg tudom különböztetni, huszonöt-huszonhat évesnek látszik. Barna korszakállu van. Valóságos román típus, — a mi megerősíti Klork Czinka kisasszony iránt táplált véleményemet. A szemei jó kifejezésűek, noha az areza nagy erélyt árul el, és valóban nem nagy erőre van-e szüksége annak, a ki mála gyanánt szállítja magát ily hosszú úton? De míg egyfelől nem hasonlít a gonosztevőhöz, a ki ide bezáratta magát, hogy valamely büntetést kövessen el, másfelől meg kell vallanom, hogy ép oly kevésbé hasonlít ahhoz a hőshöz, a kinek elbeszélésemben a főszerepet szántam.

De utóvégre is az az osztrák és az a spanyol, a kik lábában utaztak, szintén nem voltak hősök, hanem egyszerű, polgári állású fiatalok és mégis hasábszáma szolgáltattak anyagot a tárczaíróknak. Épen azért ezt a derék 11-dik számot jelzők, ellentétek, szójátékok, képletek, képserek és más ilyenmő szónoki virágok és fordulatok segítségével felélesztet, megnagyítom s megnövészem oly formán, mint a hogy a fényképi főviteleket szökték megnagyobbítani.

Aztán egy olyan ember, a ki Tiflisztől Pekingig utazik egy ládában, mégis egészen más, mint az, a ki Bécsből vagy Barcelonából utazik Párisba, mint Zeitung, Anglora Flora és Errés. Természetesen nem fogom elárulni az én románomat, sem föl nem jelentem senkinek. Nem szabad kétkednie titoktartásomban és bizalmam számolhat jó szolgálataimra, a mennyiben hasznára lehetek azon esetben, ha felfedeznék... Egyébiránt nem is fogják felfedezni.

Vajjon mit csinál e pillanatban?... Nos hát, a derék fiú egy kis lámpa világánál nyugodtan vacsorál a ládjájában. Egy konzervdobozt tart a térdén; kétszeriben nem szenved hiányt; egy kis szekrényben néhány telt palackot is látok, továbbá a fogason egy felöltőt és takarókat.

Valóban, az én 11-ik számom egészen otthon érezheti magát e ládjájában, mint a csiga a házában. Az «otthona» vele együtt utazik és ily módon megtakaríthatja azt az ezer frankot, a mennyibe az utazás Tiflisztől Pekingig került volna, még a második osztályban is. Jól tudom, hogy ezt csalásnak nevezik és vannak törvények, a melyek ezt a csalást megbüntetik. Egyelőre azonban elhagyhatja a ládjáját, a mikor neki tetszik, sétálhat a podgyászkocsi belsejében, sőt éjjel még a tornácra is kimehet... Nem, nincs miért sajnálnom a sorsát és ha tekintem, hogy egy esinos román nő czimére küldeti magát, szívesen helyet cserélnék vele.

Egy gondolatom támad, a melyet jónak tartok, pedig talán nem jó. Nagy kedvem volna megkopogtatni a ládát, érintkezésbe lépni új utitársammal, megtudni, kicsoda és honnét jön; mert hogy hova utazik, azt már a nélkül is tudom. Egő kíváncsiság vesz erőt rajtam... Okvetlenül ki kell elégitenem... Vannak pillanatok, mikor egy reporter átváltozik Éva leányává!

De vajjon mit fog gondolni ez a szegény fiú?... Bizonyos vagyok felőle, hogy semmi rosszat. Megmondom neki, hogy francia vagyok és minden román tudja, hogy egy francziára bizvást rábizhatja magát. Felajánlom neki a szolgálatomat... Kijelentem abbéli készségemet, hogy a börtöne unalmát beszélgetéssel enyhítem és némi csemegegéleg egészítem ki rendes ételajla hiányait... Nem lesz oka látogatásaimat megbánni, sem pedig vizgázatlanságomtól tartani.

Megkopogatom a láda falát... A világosság rögtön kialszik. A fogoly visszafotja még a lélegzetét is.

Meg kell öt nyugtatnom.

— «Nyissa fel a ládát, — mondám neki orosz nyelven, — nyissa fel!»

A mondatomat nem fejezhettem be, mert a

vonat nagyot zökken és úgy rémlik előttem, mintha a gyorsasága is csökkent volna. Pedig még nem értük el a gök-tepei állomást. E pillanatban künn kiáltások hallatszanak.

Sietek kiféle a podgyászkoocsból, a melynek ajtaját ismét becsukom.

Épen ideje volt.

Alig vagyok még a tornácra, mikor a félke kínnyil, Popov kirohan, a nélkül, hogy engem meglátott volna, bemegy a podgyászkoocsiba és egyenesen a mozdony felé tart. A vonat csaknem nyomban utána ismét a rendes gyorsasággal halad tova és a legközelebbi pillanatban Popov visszatér.

— «Mi történt, Popov úr?» — «Olyasmi, a mi gyakran megesik, Bombarnac úr. Egy dromedár morzsolhatta szét magát a vonat által.» — «Szegény állat!» — «Szegény állat... a mely vonatkiisklást okozhatott volna.» — «Akkor hát ostoba állat.»

VIII.

Mielőtt a vonat a gök-tepei állomáshoz ért, visszamentem a koocsiba. Ördög vigye ezt a dromedárt! Ha magát oly ügyetlenül össze nem kell vallanom, hogy ép oly kevésbé ismeretlen előttem. Kinyitotta volna az ajtót s egy kis barátságos beszélgetés után kézzelkösztől válnék volna el. Most pedig a legnagyobb nyugtalanságban lehet, mivel tudja, hogy csalását felfedezték s van valaki, a kinek szándékai iránt gyanakodnia kell, egyszóval valaki, a ki talán nem igen fog habozni, hogy titkát elárulja... És akkor ládjájából kihuzatva erős őrizet alatt a legközelebbi állomásig kísérik s Klork Czinka kisasszony hiába fogja várni a Mennyei Birodalom fővárosába.

Valóban, illendő dolog lenne öt még az éjjel megnyugtanni. De ez lehetetlen, mivel a vonat nem sokára Gök-Tepeben majd Askhabadban fog megállni, honnan hajnalban ismét tovább indul. Popov alváására többé nem számíthatok. Míg mindezekről elmélkedtem, a vonat egy órákor éjjel után a gök-tepei pályaudvarban állott meg. Utitársaim közül senki sem kelt fel ágyából.

Leszállók, s a podgyászkoocsi körül forgolódom. Befurakodni nagyon veszélyes dolog lenne. Barmennyire ohajtanám is a várost megnézni, ott a sötétség miatt semmit sem láthatnék. Azok után itelve, a miket Noltitz őrnagy beszélt róla, a városon Skobelev tábornok 1880-diki támadásának nyomai most is meglátszanak; romba dőltek a falak és bástyák vannak ott mindenfelé... Mindezt most csak az őrnagy szeméivel láthatom. A vonat reggeli két órákor indul. Időközben néhány új utas érkezett. Popov azt mondja, hogy turkomanok. Mihelyt kiviradt, szemügyre veszem őket.

Míg néhány perczig a pályaház előtt sétálgattam, a láthatár végén a perza határszél magas hegylánczait szemlélhettem. Odáig gyönyörűen zöldelő, sok kisebb folyótól átszelt síkságon fogunk keresztül haladni. Mikor meggyőződtem, hogy Popov nem igen szándékszik többet aludni, újra elfoglaltam helyemet.

Három órákor a vonat ismét megáll. A vonatvezetők Askhabad nevét kiáltozták. Én nyughatatlan lévén, ismét leszállók s alvó társaimat elhagyom, a város felé veszem utamat.

Askhabad a kaszpintúli tartomány fővárosa s eszembe jut mindaz, mit Boulangier mérnök-től hallottam, mikor Mervig tett érdekes utazását elmondotta. A mint a pályaudvar bal oldalán kiléptem, csakis a turkoman erőd komor körvonalait láthatom, mely az új város fölött emelkedő dombon épült. A város lakossága 1887 óta megkétszereződött, házai a sűrű fák mögött alig láthatók. Negyedél órákor térek vissza a vasútra. E pillanatban, — nem tudom, mi okból, — Popov a podgyászkoocsiba megy. Mily nyughatatlan lehetett a fiatal román, míg ládájában előtt ide-oda jártak.

Mihelyt Popov ismét visszatért, kérdém tőle: — «Mi újság?» — «Semmi, Bombarnac úr, ha csak az nem, hogy a reggeli szellő kissé hideg.» — «Csakugyan hideg, Mondja csak, van-e étte-rem az időházbán?» — «Az utasok kényelmére és...» — «Az alkalmazottak kényelmére is? Gyerünk be, Popov úr!»

És Popov nem igen kérte magát. Az étterem nyitva van ugyan, de italok dolgában az utasok nem igen válogathatnak. A szeszes italokat a «kumis» képviseli, ez az erjesztett kanca tea, mely tinta ízű, de nagyon tápláló ital. Tatár

legyen, a ki megiszszja. Én legalább ilyenek találtam. Popov kitünően mondta s ez a fő dolog.

A sarkot és khangiznak nagyobb része Askhabadban hagyta el a vonatot, helyettük másod osztályú utasok, afgán kereskedők, vagis nagyon ügyes csempészek szálltak föl. A Közép-Ázsiában fogyszott zöld théát Indián keresztül Kluinából afgán kereskedők csempészik be, s habár így a szállítás sokkal hosszabb úton történik, mégis olcsóbban árulják, mint az orosz théát.

Magától értetődik, hogy az afgánok podgyászát valói orosz szárszálhasagató kutatással vették vizsgálat alá. A vonat még órákor indult tovább. Kocsink még mindig háló-kooci gyanánt szolgál. Társaim edesen alusznak; iryilem sor-sukat, de mivel én velük nem tarthatok, ide-oda sétálok. Hajnalodik; a láthatáron a régi város romjai tűnnek föl. Magas fellegvárak hosszú ívezetű kapukkal, egy 1500 méternyi fal hosszúságban.

A vonat több töltesen áthaladva, melyek a futó homok miatt épültek, végre a sík pusztába ér ki. Folyton dél-nyugat felé tartva, hatvan kilométer teszünk meg egy óra alatt. Dusakon innen a vasút vonala a perza határszél felé kissé eltér. Három órai út alatt vonatunk kétszer állott meg, és pedig Gúrszánál a Meshed felé vezető út kanyarodásánál, honnan az iráni felföld hegyei már láthatók és Artyknál, hol elég, de sós viz van.

Ezek után a vonat az Atek-óázon halad keresztül. Az Atek a Kaspi-tergerbe ömlik. Mindenütt zöldölő fák és bokrok. Az oáz csakugyan megerdemi nevét. Beilének akár Saharának is. Ez oáz a dusaki állomásig terjed, vagis a határszadik versztig, hova hat órákor érünk.

Két órai megállás, két órai sétát jelent, miért is Noltitz őrnagy kíséretében Dusakba indulok. Az őrnagy ismét a vezető szerepét veszi át. Az állomásán kívül egy utas előzőtt meg bennünk, kiben Sir Francis Trevellyan ismerik. Az őrnagy megjegyzi, hogy ez úri ember alakja ismét jobban főlegyesedett, arczkifejezése s tartása sokkal büszkébb lett.

— «Ís tudja-e, Bombarnac úr, hogy miért? — jegyze meg az őrnagy. — Hát csak azért, mivel a dusaki állomástól kezdve az angol-indiai vasutak végső állomása egy Afganisztan határain, Kandaharon, a bolani szorosokon és a pendsihei óázon keresztül vonuló vasúti vonal elegendő lenne a két vonal csatlakozására.» — «S milyen hosszú lenne a vonal?» — «Alig ezer kilométer; de az angolok nem akarnák az oroszokhoz csatlakozni. Pedig mily roppant nyereség volna a kereskedelem néve, ha Kalkuttából Londonba tizenkét nap alatt el lehetne érkezni!»

Az őrnagyval beszélgetve bejártuk Dusakot. Már több év óta előrelátták, mily fontos pont lesz idővel e szerény falu. Egy szárnyvonal már is összeköti Teheránal, következőleg Perzsiával, mig ellenben az indiai vasút felé még semmi-féle nyomjelző tanulmányozást nem tettek. Míg a Sir Francis Trevellyanhoz hasonló urak többségben lesznek az egyesült királyság parlamentjében, addig az ázsiai vasúthálózat soha sem lesz teljes.

Azt a kérdést intéztem az őrnagyhoz, hogy milyen személyi biztonságot nyújt a Grand-Transzasiatik a közép-ázsiai tartományok területén. — «Turkesztánban, — viszonzá az őrnagy, — a biztonságot eléggé jó lábon áll. Az orosz ügynökök folytonosan felügyelnek a vasútra; a rendőrség az állomások körül szervezve van, és mivel az állomások nem nagyon messze vannak egymástól, nem hiszem, hogy az utazóknak tartaniuk kellene a kóbor törzsektől. Ezenfelül a turkoman lakosság alárendelte magát az orosz hatóságok néha nagyon súlyos követeléseinek. Azon idő alatt, mióta a vasút kaszpintúli része átadott a forgalomnak, semmiféle támadás nem akadályozta a vonatok rendes közlekedését.» — «Ez igen megnyugtató körülmény, őrnagy úr. Hát a határ és Peking között levő szakasz?...» — «Ez már más, — viszonzá az őrnagy, — a Pamir felsiklő Kaszgarig szigorúan őrzik a vasutat; de azontúl a Grand-Ázsiatik a khinai hatóságok ellenőrzése alatt áll, és azok iránt nagyon kevés bizalommal viseltetem.» — «Messzire vannak ott az állomások egymástól?» kérdém. — «Néha nagyon messzire.» — «És khinai személyzet fogja ott foltváni az orosz személyzetet?» — «Igen, Popov vonatvezető kivételével, a ki mindvégig

velünk utazik.» — «Tehát a mennyei birodalom szülőltéi lesznek ellenőreink, gépészeink és fűtőink?... Ej, őrnagy úr, ez kissé nyugtalanító-nak látszik előttem az utasok biztonságára néve.» — «Őn téved, Bombarnac úr. A khinai vasúti személyzet nem kevésbé járta a mieknél. Kitűnő gépészek vannak közte. Nem különben kitűnők a mérnökeik is, a kik igen ügyesen építették a khinai vasutakat. A sárga faj kétségkívül nagyon értelmes és fogékony az itteni haladás iránt.» — «Nem kótleem, őrnagy úr; hiszen ez a faj van arra hivato, hogy egykor a világ urává legyen... természetesen csak a sárv faj után.» — «Nem tudhatni, mit tartott fenn számunkra a jövő; — viszonzá Noltitz őrnagy mosolyogva; — de hogy viszonytérünk a khinaiakhoz, biztosított őnt, hogy e nép igen élénk fellegóssal és bámulatosan könnyű elcsajátó képességgel bír. Én láttam a khinaiakat a munkánál és tapasztalásból beszélek.» — «Megengedem. De ha e tekintetben nem lehet is veszélytől tartani, nem barangol-e számos gonosztevő Mongolia és éjszaki Khina nagy sivatagait?» — «És on azt hiszi, hogy a gonosztevők eléggé merészek volnaik egy vonatot megátadni?» — «Valóban, azt hiszem, őrnagy úr; és épen ez az, a mi engem megnyugtalt.» — «Hogyan... ez nyugtatja meg őnt?»... — «Kétségkívül; mert én inkább attól félek, hogy utazásunk minden nélkül fog véget érni.» — «Lelkemre mondom, bámulom őnt, reporter úr... Őnek tehát kalandra van szüksége?» — «Mint a hellén hatóságok Hadi Stavroszsal «A hegyek királya» című regényben?...» — «Épen úgy; és ki tudja, vajjon niuce-e az igaz-gatóság tagjai közt is valaki.» — «Ezt már csakugyan nem vagyok képes elhinni.» — «Miért nem? Kérdi Noltitz őrnagy. — Ez a mód a vonatok báboritaltan közlekedésének biztosítására a mennyei birodalom területén egészen század-végi, fin de siècle volna. Annyi azonban bizonyos, hogy egy ilyen útonálló iparlovag nem akart lemondani függetlenségéről és cselekedési szabadságáról. A neve Ki-Tsang.» — «Micsoda ez a khinai úr?» — «Egy félmg mongol, félmg khinai származású vakmerő rablófőnök. Miután sokon garázdálkodott a Junnanban, Khina legdélnyugati-bb tartományában, a hol végre nagyon kemény időzőbözé vették, átköltözött az éjszaki tartományokba. Sőt már jelezték is a jelenlétét Mongolia ama részében, a melyen a Grand-Ázsiatik áthalad.» — «Nos, nekem épen ilyen tárcza-cziknek való anyag kell.» — «Bombarnac úr, a tárcza-czikkek, a melyeket az a Ki-Tsang szolgálatna, sokba kerülhetnének önnek?...» — «Se baj, őrnagy úr. XX. század elég gazdag, hogy megfizethesse a hirtvét.» — «Pénzzel, igen. De mi utasok talán az életünkkel fizetünk meg. Szerencse, hogy utitársaink nem hallották őnt így nyilatkozni, különben tömegesen követelnék az ön kinasztatását a vonatról. Legyen tehát óvatos és el ne árulja kalandszomját. Mindenek fölött pedig azt tartom kívánatosnak, hogy ne legyen semmi dolgnak ezzel a Ki-Tsanggal... Ez sokkal jobb lesz az utazók érdekében...» — «De nem az utazás érdekében, őrnagy úr.»

Ekkor már visszatérünk az állomás felé. Dusakban még fél óráig fogunk időzni. A peronra érkezve, észrevettem, hogy a vasúti személyzet a kocsik sorrendjének megváltoztatásán dolgozik.

Egy új koci érkezett Teheránból ama szárnyvonalon, a mely Perzsiá fővárosát a kaszpintúli vasúttal összeköti.

Ezt a bejárót es lepecsételt kocsit hat perza ügynökből álló személyzet kíséri, a mely, úgy látszik, parancsot kapott, hogy a kocsit egy perczre se hagyja el.

Nem tudom, a kedélyhangulatom okozza-e, de úgy rémlik előttem, mintha ez a koci saját szerű, titokzatos jellegű volna és miután az őrnagy magamra hagyott, fölvilágosítás végett Popovhoz fordulok, a ki a vonatredezésre felügyel. — «Hova megy ez a koci, Popov úr?» — «Pekingbe, Bombarnac úr.» — «És mit szállít?» — «Mit szállít?... Egy előkelő egyéniséget.» — «Egy előkelő egyéniséget?» — «Őn csodálkozik ezen?» — «Valóban, ez a podgyászkoocsi?...» — «Hát ha egyszer a szeszélye úgy kívánja.»

Ez a bejárót es lepecsételt kocsit hat perza ügynökből álló személyzet kíséri, a mely, úgy látszik, parancsot kapott, hogy a kocsit egy perczre se hagyja el.

Nem tudom, a kedélyhangulatom okozza-e, de úgy rémlik előttem, mintha ez a koci saját szerű, titokzatos jellegű volna és miután az őrnagy magamra hagyott, fölvilágosítás végett Popovhoz fordulok, a ki a vonatredezésre felügyel.

— «Hova megy ez a koci, Popov úr?» — «Pekingbe, Bombarnac úr.» — «És mit szállít?» — «Mit szállít?... Egy előkelő egyéniséget.» — «Egy előkelő egyéniséget?» — «Őn csodálkozik ezen?» — «Valóban, ez a podgyászkoocsi?...» — «Hát ha egyszer a szeszélye úgy kívánja.»

Nem tudom, a kedélyhangulatom okozza-e, de úgy rémlik előttem, mintha ez a koci saját szerű, titokzatos jellegű volna és miután az őrnagy magamra hagyott, fölvilágosítás végett Popovhoz fordulok, a ki a vonatredezésre felügyel.

— «Hova megy ez a koci, Popov úr?» — «Pekingbe, Bombarnac úr.» — «És mit szállít?» — «Mit szállít?... Egy előkelő egyéniséget.» — «Egy előkelő egyéniséget?» — «Őn csodálkozik ezen?» — «Valóban, ez a podgyászkoocsi?...» — «Hát ha egyszer a szeszélye úgy kívánja.»

— «Nos hát, Popov úr értesítsen, ha majd ez az előkelő egyéniség kiszáll.» — «Nem fog kiszállni.» — «Miért nem?» — «Mert meg van halva.» — «Halott? ...» — «A bizony, és csak a holttestét viszik haza Pekingbe, a hol a rangját megillető ünnepélyességgel fogják eltemetni.»
Végre van hát a vonatunkon egy előkelő egyéniség is, — igaz, hogy csak holttest alakjában. Mindegy, meghagyom Popovnak, hogy igyekezzen meg tudni a nevét. Bizonyosan valamely magas rangú mandarin volt. Mihelyt megtudom, hogyan hívták, azonnal táviratozni fogok a «XX. Század»-nak.

Mielőtt a kocsit szemügyre veszem, látom, hogy egy újonnan érkezett utas is nem csekélyebb kíváncsisággal vizsgálja.

Az idegen egy körülbelül negyven éves, büszke magatartású ember. Olyan öltözetet visel, mint a gazdag mongolok. A jerme magas, a tekintete kissé komor, a bajusza olyan, mint Scholl Aureliéné; — bár szellem dolgában is hasonlítana hozzá. Az arczsínje halvány és a szempilláit soha sem hunyorgatja.

neveltükben, Pan-Sao, a fiatal kínai csaknem megpukkadt kacagtatában, Tio-King orvost ellenben egy pillanatra se hagyta el méltóságos komolysága.

A lihegő, ziháló, violaszín arcú német nem bírja tovább. Két ízben is sikerült a kezét rátenni a süvegére, de az ismét tovább gurult, ő maga pedig egész hosszában elhasalt s e közben hosszú köpenye ráborult a fejére, a mi teljesen feljogosította Catana urat, hogy rágyújtson Miss Helyett híres dallamára:

Ah! e látvány milyen pompá-ás!
Ah! a váratlan kilátá-ás!

Nem ismerem valami gonoszabbat, neveltetőbet egy kalapnál, a melyet a szél elkapott és a mely röpköd, ugrál, bukfenekzetet vet, meg-megáll és ismét elröpül abban a pillanatban, a mikor az ember azt hiszi, hogy megfogta. Ha ilyesmi rajtam történnék, teljes szívemből megbocsátanék azoknak, a kik e komikus küzdelem felett nevetnének.

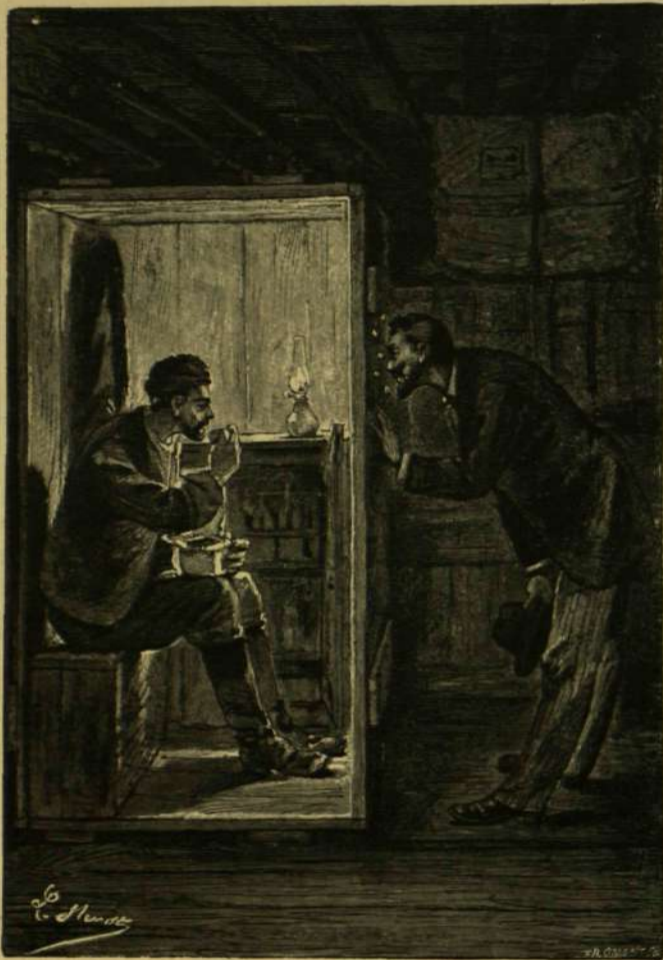
De a báró nincs megbocsátó kedvében. Ugrál

percz alatt 10—20 számból álló számsorokat össze tud adni, kivonni vagy hatványozni s hetek múlva is képes 200—400 számot abban a sorrendben elmondani, a mint előtte elmondták. Emlékező-tehetsége jóformán csak a hallásnak alapul, írott számokkal kevésbé boldogul. Nevezetes, hogy az összeadást és kivonást a számsorok nem a jobb, hanem a baloldaltól kezdi.

* A csillagvizsgáló a Montblanc-hegyen most már teljen felépült s valószínűleg még a jelen őszön megkezdik benne a tudományos észleleteket. Az építést Janssen tudós vezette s méltán büszke lehet a szép eredményre.

* Helgoland szigetét, melyet a németek csak nem régt kaptak az angoloktól, három év nehéz munkával elsőrangú katonai erődé alakították át s felavatását a német császár személyesen fogja teljesíteni.

* Történeti nevezetességi fa pusztult el közelebb Versaillesban vihar következtében. A fa egy gyönyörű jegenye volt, melyet Mária Antoinette-száj kezébe ültetett el 110 évvel ezelőtt Trianonban. A eseményt Lombardiából testvére József küldte, ki később császár lett. Az öreg fa az utóbbi években már nagyon elgyengült s támogatásra szorult.

A derek fú nyugodtan vacsorált ládájában.

«BOMBARNAC KLAUDIUS.»

— «Gyönyörű típus! — mondám magamban. Nem tudom, nem ő lesz-e az a vezérszereplő, a kit keresek; de mindenesetre ő rá adom a 12-dik számot a vándortársulatomban!»

Nem sokára megtudtam Popovtól, hogy e vezérszereplő neve Faruszkhar uraság. Egy alacsonyabb rangú, de egykorú mongol a kísérete, a kinek a neve Ghangir. A két új utas néhány szót vált egymással, mialatt a kocsit becsatolják a vonat végén, a podgyászokci elé.

E perczben a perronon éles kiáltások hallatszanak. Ismerem e hangot. Weisschnitzerdörfer báró ordít.

«Megállj!... Megállj!»

Ezuttal nem indulófelben levő vonatról van szó, hanem egy elröpült kalapról. A minden oldalon nyitott pályaházba meglehetősen erős szél csapott be és a báró kalapját, egy kékes színű utazósüveget, hirtelen elsodorta. A süveg végig gurult a síneken, a perronon, a falak és kerítések mellett és a tulajdonosa lélekszakadtából fut utána.

Meg kell vallanom, hogy ez eszeveszett futás láttára Catana úr és neje az oldalukat fogták

* A szellemes párisi tárczairó.

A báró egész hosszában elhasalt.

jobbra-balra és ide-oda futkos a síneken. Mindenkinek elkezdi kiabálni: «Vigyázzon!... vigyázzon!» Mert a Mervből érkező vonat éppen berobog a pályaudvarba. Ez volt az utazó süveg halála: a mozdony irtalom nélkül szétmorzsolta; csak rongyokban vihették vissza a bárókat. Ekkor aztán újra kezdődtek a Grand-Tranzaziatiak társulata elleni kifakadások.

A jeladás megtörténvén, a régi és új utasok sietnek elfoglalni a helyeiket. Az újak közt három, meglehetősen gyanús külsejű mongolt pillantok meg, a kik a másodosztályú kocsik egyikébe szállnak.

Abban a pillanatban, mikor a tornácra lépnek, a fiatal kínai így szól a kíséretjéhez: — «Nos, Tio-King úr, látta ön azt a németet a furcsa süvegével? ... Mekkora németet rajta!»

Milyen folyékonyan beszél ez a kínai francziául! ... Mit mondok? francziául? még annál is többet: párisi nyelven... Oda vagyok bámúlásban!

(Folytatása következik.)

EGYVELEG.

* Csodálatos számoló képessége van egy Maudi nevű piemonti parasztnak, ki az elemi iskolákon kívül más oktatásban nem részesült. Néhány másod-

MILYANOV MÁRK MONTENEGRÓI VAJDA.

A közelebbi napokban érdekes vendége volt fővárosunknak: Milyanov Márk montenegrói vajda, nevével, Sztéfániával. Nagyobb utazásra kelvén, meglátogatták Szerbiát, hazatérükben megfordultak Karlóvácban és fruskaorai szerb zárdákban és Ujvidéken; onnét pedig Jovanovics István országgyűlési képviselő meghívására felrándultak Budapestre is, hogy megismerjék a «vitéz magyarok» fő- és székvárosát.

Milyanov Márk jelenleg az elpusztult Medun vár környékén épült faluban saját házában, mint a kücsi harcias törzs vajdája tölti öreg napjait, gyűjtögetve a környéken divó harcias népdalokat és regélve, maga is a fiatalágnak őseik hős tetteiről.

Ha egy igazi hős beszél az elhunyt hősről, az valóban megragadja a fiatalok szívét, és az öreg hős Milyanov oly ékesen tud beszélni, oly sok régi népdalt tud egy húzamban könyv nélkül elmondani, hogy valóban bámulatos. Ez a hatalmas ember alakjával, eszejárásával, ékes-szólásával, hős tetteivel valóban majdnem mindenben hasonlít a görög Akhilleszhez, a szerb Obilicshez, a magyar Toldihoz. Különös érzés fogja el az embert, ha nyájasan kezét fog egy olyan emberrel, a ki számtalan csatákban, melyeket hazájáért és népe szabadságáért több mint 40 év óta vívott, több mint 50 ellenfelének saját handzsárával vágta le a fejét, most oly nyugodtan, majdnem halk hangon beszél a háború és a csaták borzalmairól, tisztelvéssel ellenfelében is a hőst. Milyanov egész életében élet- és halálharcot vívott a törökökkel és az albánokkal és mind e mellett nincs ember, a ki ő nála szebben beszélne a török és az albán vitézek hős tetteiről. De viszont valóban csodálatos, hogy nincs szerb vitéz, a kiről többet énekelnének az albán népdalok, mint a hős Milyanov Márkról, a ki ő maga annyit ér, mint «egy egész hadsereg.»

De, a mi ezt a vitéz embert még különösen jellemzi, az az, hogy ifjú korától fogva nem tudott, nem akart senki előtt meghajolni, véleményét és meggyőződését eltárgadni, — legkevésbé fejedelme, Miklós előtt, a kit szeret és mindenkinek felett tisztel, de a kinek éppen azért szeméibe megmondja mindig az igazságot, még akkor is, ha előre tudja, hogy az nem lesz urának kellemes.

Milyanov Márk csak egy vezérszemet ismer életében: azt, hogy a Törökországban levő szerb nép ismét felszabaduljon és önálló államot alkosson, mint hajdan, és ebből kiindulva az öreg hős legjobban szeret arról a korszakról beszélni, mikor hajdan a magyarok és a szerbek váltva együtt harcoltak a kereszténység közös ellensége ellen. Nagy érdekltséggel tudakozta, vajjon él-e még a magyar népköltészetben oly elevenen, mint a szerben, azon szép és hősi idők emlékezete?

Ezen sorok íróját valóban különös érzés fogta el, mikor elvezetvén az öreg hőst a Mátyás királyi templomába, a vajda a helyett, hogy a szentképeket bámulta volna, elkezdett végig futni a magyarok történetén, természetesen csak úgy, a hogy az a szerb hősi népdalban visszatükröződik. Egy ilyen hősnél a népdal az Isten szava, mert a nép szava. Neki nagyobb boldogság, diesség nem kell, mint hogy hős tetteit a népdal megörökítse. A ki népe emlékezetében él, az örökké fog élni!

Állván a budai honvéd emlék előtt, élénken tudakozódott Milyanov vajda, kit ábrázol az a daliás vitéz, a ki a zászlót oly büszkén emeli magasra, és mikor hallotta, hogy ez az emlék azon névtelen vitézeké, a kik ostromolván Budavart, a haza szabadságáért itt elvérezték, és hogy azoknak emelte a magyar nemzet kegyelete ezt az emléket: a vajda levette a sapkáját, üdvözölte a hőseket és a legnagyobb örömeit fejezte ki a fölött, hogy e szép emléket nem az állam,

vagy a hivatalos hatóságok emelték, hanem a nemzet maga. A hőst a népek kellé megfizetnie, mert azért él, azért küzd; a nép hálája leg-szebb jutalom a világon, szólt az öreg harcos.

És Milyanov a hogy beszél, valóban úgy is él. Öreg napjainak, nagy érdemeinek dacára nem hűz sem a montenegrói államtól, sem a fejedelemtől egy fillérmű fizetést sem, és miért nem? «Mert független akarok lenni,» mondja az öreg büszkén.

— «És miből élsz? Mert hiszen egész Montenegro tudja, hogy nincs sem töképezés, sem ingatlan vagyonod?»

— «Miből? Van egy tehenem s vannak méheim, és ha épen húst is akarok enni, adnak nekem az én hős kucskáim, mert tudják, hogy a háborúban én is megosztottam velük mindene-met. Az én szátlám közt nagyon kevés kell az embernek, hogy megéljen. Egyszerűsággal azzal szerettettem engem az Úr Isten, hogy egy-ily jó gazdaszonty adott mellém, mint ez az én áldott dusiczám, a Sztéfó asszonyom.» És ezen szavak-nál a vén sas oly nyájasan pillantott a bájos gerliczére, hogy mindenki elhitte neki, hogy egyszerűségében valóban boldognak érzi magát.

és gyönyörű, szép felesége, a 35 éves Sztéfánia. Egy gerlicze házaságban ez egy sassal!

A kücsi vajda, a hazája ellen 1876. és 1877-ben folyt háborúban tüntette ki magát leginkább. Hadvezér, tábornok, majd államtanácsos lett; egy ideig a montenegrói tengerpart kormányzója is volt; de később mindentől visszavonult, csak a kücsi vajda címet tartotta meg, mely örökös, és arra jogositja, hogy ha új háború ütne ki, megint ő vezérelné az 1800 harcoszt állító kücsi törzset.

Elutazásakor még egyszer kifejezte örömeit a szerb fiatalság előtt, hogy a hős magyarokat láthatta. Egyet szeretett volna még látni, Debrecent. De oda majd akkor látogat el, ha egy-két év múlva ismét eljön Magyarországra. «Legyetek, fiam, jó egyetértésben a magyarokkal; hősök ők; őseink is barátok voltak velük. Olvassátok azon népdalainkat, a melyek Szibinyanin Jankról, Szekuláról és a többiekéről énekelnek.»

Ezen szavakkal búcsúzott el az öreg hős Magyarországról és székvárosától, mely neki és nejeének annyira megtetszett, hogy még sokáig itt maradtak volna, ha nem siettetné volna őket az az aggodalom, hogy később a zord őszi idő beálltával terhes lehetne rájuk nézve a tengeren való utazás.

P. V. I.

HARCI JÁTÉKOK A MATABÉLEKNÉL.

Néhány képet közöltünk közelebb a matabélék országról, abból az alkalomból, hogy az angolok a vitéz dél-afrikai törzsszel háborúba keveredtek. A háborúnak előbb lett vége, mint várni lehetett. Ma már teljesen szétverték a matabélék hadsereget, s valószínű, hogy azóta Lo Bengula királylyal megkötötték a békét. Mindamellett érdekesnek tartjuk a mellékelt kép bemutatását, mely ennek a sajátos katona-népnek jóformán a legfontosabb nemzeti ünnepéből tüntet föl egy részletet, azt a jelenetet ugyanis, mikor a harci játékok folyamában maga a király kirohan a tábor elé s kidobja assegaját abba az irányba, hol az ellenség lakik s katonái hasonló mozdulattal nyulnak felé, mintegy jelezni akarván, hogy vele mennek, bárhova akarja.

Katona államban — s jelenleg nagyon kevés népre lehetne azt nagyobb joggal mondani, mint a matabélékre — a legfőbb dolgok egyike kétségkívül a hadi-ünnep és a hadgyakorlat. Időről-időre nagy ünnepek között tartották meg ezt a matabélék, különösen mig Lo Bengulát a közsvény nem kötötte le nagyon. Ilyenkor csaknem az egész hadsereg kivonult, s a leigázott nép ezrelék ment balmúni urainak fegyvergyakorlatát.

A matabélék hadserege, mint már a multkor említettük, körülbelül 15 ezer főből áll. Nem mind egyenrangúak. Az abezantik, kiknek ősei valóságos zulus voltak, a legtekintélyesebbek, a nem zulu eredetűek között is különös tekintélynek örvendeznek a túlnyomólag becsuana törzshöz tartozó abemblák, mig a többi rabszolgákból vagy hadi foglyokból nevelt katonák, bár még ezek is sokkal tekintélyesebbeknek érzik magukat a közönséges nem katona lakosoknál, az előbbieneknél kevesebbre becsültetnek. Ezen kívül különbséget tesznek a fiatal, azaz nem nős s az idősebb nős katonák között. Rendesen csak oly ezrednek engedtetik meg a nősítés, melyek már valamely hadjáratban kitüntették magukat; az ilyenek megkülönböztetésül fejjürit is hordanak, s gummival ragasztják össze hajukat. Az egész hadsereg ennek alapján 4 nagy csoportra oszlik, melyek egy-egy Induna főnök vezetése alatt az ország különböző részeiben laknak; de lakásuk nem állandó, mert ha már a legelő elégtelen, avagy a környéken kipusztították, egyszerűen fölgyjűjtják az «erődöt» s tovább vándorolnak. Egy-egy ezred azon-

Singer újrakiáltó fényképe után.

MILYANOV MÁRK MONTENEGRÓI VAJDA ÉS FELESÉGE.

De hogy jutott az öreg hős özvegy napjaira ezen szép, szellemes és művelt feleséghez? Erről egy egész regényt lehetne írni.

Sztéfánia asszony még 15 évvel ezelőtt a cze-tinjei leánynevelő-intézet tanítványa volt. Az előkelő nikicsi Danilovics-családból származ-ván, oly elragadó szép volt, hogy «nikicsi ró-zsának» neveztek. Montenegróban a fiatal leányok nemcsak álmódznak a hősről, hanem gyakran beszélnek is róluk. Nem esoda tehát, hogy a bájos Sztéfánia egyszer a hős Milyanov Márkról beszélvén, azt mondotta róla, hogy akkor érezné magát legboldogabbnak, ha ezt a nagy hőst életében csak egyszer is megcsókol-hatná. Hallotta ezt Milyanov Márk legidősebb leánya, Angyeliya, a ki akkoriban szintén ott tanult az intézetben, és tréfából elmondta öreg atyjának is. Mikor egy ízben Milyanov Márk Nikicsben járt s a Danilovics-családdal ellátogatott, megkérdezte a gyönyörű Sztéfániától: vajjon igaz-e, hogy egyszer azt mondta, hogy szeretné őt megcsókolni? — Az igenre csók következett, a sokra pedig eljegyzés; a bájos leány eljegyzése s a kifogása Montenegro leg-nagyobb hőisével.

És boldogabb pár nincs talán a világon sem, mint a 60 éves, hatalmas Milyanov Márk vajda

ban, melyben átlag mintegy 750 harcos van, mindenkor együtt tartózkodik s külön ezimet visel. A király időről-időre, ha elegendő számú fiatal harcos akad, új ezredeket is alakít. Jelenleg mintegy 20 ezred van. Minden ezred külön vesz részt a háborúban, de harcmodoruk egyenlő, hasonló a zuluéhoz. Félkör alakban állanak fel, tábor két csicsa támadja meg először az ellenfél s igyekszik azt a középpont felé nyomni.

Midőn a nagy hadgyakorlatok tartatnak, a katonák először diszruha nélkül vonulnak ki szemlére, azaz nincs velük paizs, assagai és struzettól; egyszeren csak vadbőrből készült kaczagányt viselnek s karjaikon réz vagy vas karikákat. Minden hadi szemlének rendes ki-gészítő része a «Sigadlho» (főnök sátra) előtt bemutatott hadi tánc, harci dalokkal kapcsolatban. Mintegy százán állanak egy sorban, folyvást ütemszerűen s bámulatos szabályossággal mozdulják karjaikat és lábukat; aztán egy órai folytonos éneklés és tánc után egyenként ugrálnak fel a levegőbe, mely látvány, mivel a matabéle katonák legtöbbször jóval magasabbak egy ősenél, európai előtt rendkívül érdekes lehet. Míg ez a mutatvány sorjában megtörténik, a király rabszolgái káfir sört hordanak elő s helyeznek el nagy edényeket. A két órai táncolás és mutatvány után a vezérek pihenést rendelnek el; erre megkezdődik az ivás. Mikor a sör teljesen elfogyott, az összes katonák félkörbe állanak, hadi dalt zenének s ezután hús edeltet kapnak. A király rendesen három ökröt öllet naponként.

Még két-három napon át tart ez a hadi szemle az egyes ezredek felett, azután következik a nagy nap, mikor az összes jelenlevő katonák, tehát körülbelül 10,000-en, együtt jelennek meg a harczterén. Ilyenkor mindenik katoná teljes díszben van. A párducz-bőrökön s más díszít-ményeken kívül mindenkinek balkezében van a nagy elliptikus alakú paizs s az assagai, jobb kézben pedig a «táncoló páleza», melyről csaknem minden perczen megverdesik pajzsait. Mindenik ezred külön indulójának vezetése alatt sorban áll. 1000 öl hosszú az arcvonal s legalább négy sorban állanak fel. Az egyes ezredek paizsai színről színről lehet megismerni, mely fekete, fehér-fekete, tiszta fehér, szürke vagy piros. A főlállítás megtörténvén, a nemzeti dalt éneklés, keményen dobantva lábaikkal és ütögetve pajzsait, de a mozdulatok ismét teljesen szabályosak és egyöntetűek. A látványt nagyon élénkíti, hogy *Lo Bengula* feleségei is megjelennek, kik narancsszínű öltözetben az arcvonal előtt szintén táncolni kezdenek 4—5-ös csoportokban. A tánc után következik az a jelenet, melyet képnk ábrázol, mely, mint a hadizéneklés jelképezője, a legfontosabb mozzanat. Erre ősi szokás szerint felbomlik a szabályszerű rend s a katonák zürzavaros csoportokban mutogatják a harcias mozdulatokban való ügyességüket s olykor nem egy veterán harcos is belevegyül játékukba. A vége nagy lakoma és áldomozás, mely azonban már egyes ezredek táborában külön-külön történik, de a király költségre, ki a «nagy tánc napján» angol utazók állítása szerint 800 ökröt is levágtat katonái számára.

A hadijátékok vége a «tisztulás ünnepe», mikor minden harcos kora reggel megfürdik a folyóban. Ezen a napon vérnek nem szabad folynia s ez magyarázza meg, hogy az előbbeni nap oly sok ökröt ölnek le, mert erre a napra is maradnia kell húsának, bár akkor vallásos szertartásból kevesebb húst esznek. Rendesen ilyenkor kapják a királytól az első új gabonát is, mert a hadigyakorlatok az aratás idején tartatnak.

BÁRÓ BACH SÁNDOR HALÁLA.

1813—1893.

A múlt vasárnap hunyta le szemét örök álomra b. Bach Sándor, Ausztriának a kényuralmi rendszer korszak híres és hatalmas belügyminisztere, ki a forradalmi mozgalmak zajából, sőt éléről csapott el az abszolútizmus szolgálatába.

E szomorú nevezetességre jutott ember egy ismeretes bécsi ügyvéd fia volt, ki gyermekéi a legkitünőbb nevelésben részesítette. Nevelési és neveltetési rendszere különösen sikeres volt Sán-

dor fiánál, ki társait nemcsak az iskolai tárgyak-ban multa felül, hanem abban is, hogy még igen fiatal korában alaposan megtanulta az olasz, francia és angol nyelveket, melyeknek birtokában aztán tapasztalatokban gazdag utazásokat tett s bő tapasztalatokkal gazdagodva tért vissza a szülői házhoz. Alig volt 24 éves, mikor a jogi tudományokból doktori oklevelet nyert. Jogi készségével előbb atyjának volt segítségére, majd pedig a közéletben lépett föl. Atyjától nem annyira nagy vagyonot, mint inkább jó-hírű és jövedelmes ügyvédi irodát örökölt, melynek révén csakhamar igen ismert emberré lett, majd pedig egyik bécsi szabadlevél olvasó kör vezetőjévé emelkedett, mely minőségében sokat tett arra, hogy Bécs város műveléi elemei a szabadlevél eszmék híveivé szegődjenek.

Az 1848-iki márciusi napokban ő volt a mozgalmak egyik vezetője s hathatósan támogatta a népek az udvar elleni követeléseit. Március 15-dikén ő is megjelent a magyar küldöttséggel Bécsbe érkezett Kossuthnál tisztelegni. Nem sokkal utóbb azonban az alsó-ausztriai rendek tanácsába jutván, mind elveit, mind magatartását annyira megváltoztatta, hogy a barrikádok hőséből a reakció harcosává lón s mint ilyen még azon a nyáron a belügyminiszeri székre emelkedett a Doblhoff elnökleite alatti kormányban. Ez állásáról azonban alig három hónap

Az ötvenes években készült rajz után.

BÁRÓ BACH SÁNDOR.

mulva le kellett mondania s az október 6-iki bécsi forradalom elől Olmützbe menekült. De már november 21-én ismét visszakapta elhagyott tárcáját a Schwarzenberg-féle miniszteri-umban, a következő 1849-ik év májusában pedig a lelépett Stadion után a belügyminiszeri tárcát vette át, s ez állásában oly nagy hatalomra emelkedett, hogy a következő tíz évi önkényes és németesítő korszak, melyben ő volt a kormány irányzó és vezető szelleme, ő róla nyerte elnevezését. A «Bach-korszak»-nak, mint tudjuk, az volt a fő célja, hogy Ausztriából s a meghódítottnak tekintett Magyarország-ból egy egységes német eskárti birodalmat teremtsen. Ertörölt minden alkotmányt, még az olmtützi 1849 márcz 4-ikéni hatalmi szóval állított alkotmányt is, és mereven az önkényuralom alapjára állt, a szuronyok hatalmát és a legszigorúbb rendőrségi szervezetet tevén egyedül támaszává, s a bürokráciát egyedül eszközkévé. A népek általános elnyomása különösen Magyarországra nehezedett legsúlyosabbán. Idegenből szedett hivatalnokok ezreit hozta nyakunkra s egyszersmind a német nyelvet a lehetetlenségig menőleg kötelezővé tette. Ennek a korszaknak azt a kevés gyásmagyar-ját, a ki az idegen «beamterek» seregében hivatalt viselt, «Bach-husár» gúnynévvel bélyegezte meg a közvélemény; azokra pedig, a kik ezek közül a Bach-korszak után az első törvény-hatósági választásoknál jelölték lelték föl, vagy nevezettek, — mintha csak összebeszélés

nyomán történt volna — az egész ország azt kiáltotta, hogy: «meghalt!»

1859-ben az olasz csatamezőkön örökre meghalt maga a «Bach-korszak» is; de Bach egy ideig még élt, mint Ausztria követe a római kúriánál, a klerikális reakció szolgálatával fejezvében be politikai reakcióját. De ez nem tartott soká. Bach végképen visszavonult a magánéletbe, s kivéven 1886-ot, mikor képviselőjelöltül lépett föl, de sikertelenül, soha többé nem szerepelt a nyilvános életben.

Bach 80 éves lett, de e hosszú életből csak egyetlen tizedet mondhatott magára nézve pályának. A többi, rövid ifjúkora kivételével, csak tenyésző tengődés volt. Mi reánk, sőt a monarkhia népeire nézve azonban épen az a tíz év a szomorúan emlékeztetés. Átszenvedtük, átkin-lódtuk azt a tíz évet; de aztán erőre kaptunk, megizmosodtunk s megteremtettük a mai Magyarországot, megteremtettük az ő szemé-látára, kinek életét talán azért nyújtotta oly hosszú sorsa a sors igazságszolgáltatása, hogy éssz és népszabadság ellenes törekvéseit annál súlyosabb vezekeljen.

SZÍNHÁZ.

Duse búcsúja.

Duse a kitünő drámai művész Fedóránál búcsúzott el tőlünk. Fedóra annak idején nagy vonzerővel birt a mi nemzeti színházunkban is. Ugyszólva hetenként adogatták, mikor még újdonság számba ment. Emlékezem az első előadásra. Annak valami tíz éve lehet. Azon nap reggelén Mailáth György országbíró megölte találták a lakásában. Az egész színház közönség ennek a hangulatnak a hatása alatt állott s a tettest kereste mindenki. A Fedóra első felvonása ehhez a bangalathoz kitünően talált. Tet-test kutatnak ott is, Fedóra véglegének gyilkosát. A jelenet nagy ügyességgel van megírva s teljesen a helyzetnek megfelelő izgalmat tükrözte vissza a színpad. Kifőző ósszjátékot mutatott az az első jelenet. Mozgás, beszéd, arcz-kifejezés mindenben megfelelt.

Ebből az összhangból keveset láttam a Duse Fedórának első jelenetében. A kép hatásának emelésére a környezet neki ügyszólva semmit se segített, s maga Duse is halványan fért első belépését. Nekem úgy tetszett, hogy a színpadra kilépésekor Duse mindig önmaga. Odette, Gauthier Margit, Fedóra: egy és ugyanaz. A rokonszenves, kissé búskomor és egykedvűnek látszó Duse, a ki csak kis vártat mulva kezd a művébe, hogy aztán fokozatosan dolgozza bele lelkét az adott feladat művészi megoldásába. Úgy jött be éjféljárt a végénye lakására, mint egy napos látogató, a nyugtalan, a balsejtelelem erőteljes jelzése nélkül. Pedig arra itt feltétlen szükség van. Az ő belépésének három dolog kell kifejeznie: látogatása rendkívülisége, belső izgalmat és határozottságot. A határozottság lesz később beszűszomja kielégítésére irányított cselekvésének a kulcsa.

A helyzet az, hogy Fedóra herceg nő színházban van; hozzá ígérkezett a völgenye, páholyában várja őt, de hiába. Nyugtalan lesz, izgatottsága nőttön nő, valami balsejtelem kapja meg őt, ott hagyja a színházat s egyenesen a völgenye lakására hajtat. Belépésének ezt a lelki állapotot kell visszatükröznie; a mint az Helvey Laura Fedórának belépésével minden kétséget kizárólag érvényre jut, s a mint hogy ő nála «Odette»-ben is a színpadon megjelenése pillanában nyilvánvaló, hogy csalja a férjét. Duse-nél nem. Nála csakis a játék folyamán derül ki, hogy meg fogja esalni a férjét. Ez lényeges árnyalati különbség, mert itt már egy tényleg ki-játszott férjrel van dolgunk mielőtt a függőny felgördül. Azzal sehogys tudtam megbárátkozni, hogy ez a jeles művész, a kinek érteke épp abban rejlik, hogy szakadatlanul játszva egészet ad: miért esonkítja meg azt az egészet a kezdő percek semlegesítésévé.

A kezdő percek után azonban nincs többé pihenése. Azokra szűnet nélküli játék következik a darab végeig. Egy finom, önmérséklő, és a jó izlést gondosan szem előtt tartó művészi játék, a melyben minden verismus és realismus mellett a költészet nemesítő zománcza ott ragyog. Én melegen üdvözölöm ezt a verismust, a mely Dusenál abban nyilvánul, hogy minden

erősebb vonást lemérsékel. Az érzésre való hatással nem bánik kíméletesen; de az érzékekre hatást, egy nemes lélek finomságával kezel.

Nagy élvezettel néztem Fedórának azt a jelenetét, a melyben Ipanoff Lorist csábítgatja abból a czélből, hogy az elmámorenósítván révén kivége belőle a valót. Ipanoffot az a gyana ter-heli, hogy ő ölte meg a Fedóra völgenyét. A gyilkosság napján eltűnt Pétervárról s azóta Párisban él. A hercegnőt utána vitte a boszú, megismerkedett vele, magába bolondította, s most azon a ponton áll, hogy a tette nézve vallomásra bírja őt. A szerelmes embert a viszonzszerlelem szóra készíti biztosan. Azt kell színelve elhitetni, a mire neki egy internati-onalis grófné estélye ad alkalmat, a hol ma-gukra maradnak a salonban.

Sarah Bernhard és Helvey Laura itt szorosan a Sardou utasítását követik. Duse nem. Pedig a helyzet csábító. Sarah egy kerevetre dől hanyag- gúl, magához édesgeti Ipanoffot s megenged neki viszonzszerlelem feltételező erős dolgokat. Így veszi le lábáról a szerlemt. Dusenál nincs kerevet a salonban. Ő jár, kel, leül, megáll s árnyékként vonzza nyomába az áldozatot. Tartózkodással vegyes finom coquette-ria az, a mit játszi könnyűséggel véghez visz. Közél engedi őt s töle nyomban elsuhan; mikor pedig a hatá-rozó perczben közvetlen közelébe bocsátja: álló helyzetben háttal simul Ipanoff mellé, hogy annál szabadabban kiülhesen az arczára az erkölcsi borzongásnak érzete. Alig hiszem, hogy akadna kivüle művész, a ki annak a balzac-jelenetnek hatásos momentumáról lemón-da. De lemond ő érzékekre ható dolgok erős színe-zéséről másutt is; a miből azt következtetem, hogy az nála művészi cél. Cyprien-jeében is van eféle finomság. Kicsi dolog az igaz, de jel-lemző. A «chambre separée» jelenetben Adhemar úr a felültetett gavalér, Cypriennek hajhászva, rájok ront a hotelben azzal a gyanúsítással, hogy a férjnek a spanyol-fal mögött rejtőző vacsorá-tára nem más, mint Cyprienne. A férj tagadja, Adhemar erősködik, miközben a férjnek egy gon-dolat villan az agyába. «Nemde, ön ismeri a fe-lségem lábait?» «Meghíszem azt», feleli önérzete-sen Adhemar. «Nos hát nézze meg! Kérészemre kidugja majd a spanyol fal alatt». A dicsekvő gavalér nem ismeri föl, s a férj lelki megnyug-vással folytatja megszakított vacsoráját a feleségével. De nem ezt akartam jelezni, hanem azt, hogy Duse a publikum látkörén kívül eszen mutatja meg lábacsakját Adhemar úrnak. Gauthier Margitja is tele van művészi mérsé- let és izlést tanúsító finom árnyalattal. Csak egyet említek. Haldoklik, s ágya elhagyására készíti a nyugtalanlás. Kiszáll; de nem a publikummal szemben. Halála is művészi- en diskrét. Haldoklásával nem koozza agyon ide-geinket. Inkább a szívünk-re hat vele. Meghal, mint egy néma bánattól sorvado, nyugodtan, meghatón a kedves karjaiban, arczal nem mi-felénk. De a Fedóra meghalásából már idegeink-nek is kijut, a mi természetes. Margit lassú múlás áldozata; Fedóra mérget vesz, s percz alatt esik össze az egészséges szervezet. Égető lin mar-dossa belül; annak idegrázón egyszer-kétszor hangot ad s Ipanoff Loris karjaiban szabadul meg kinjaitól. Gauthier Margitban úgy hal meg mintha kedvesével örök ábrándba merülne; Fedórában mint egy önmaga elől menekülő.

Fedórának gazdag művészi kivitelben, de még- sem az a Fedóra, a ki szerzője nyomán magam-nak képzlek. Mint Nóra mindig előttem fog állani; Odettjét se feledem; de Fedórának halvány emléket hagy maga után. Hiányzik belőle annak az orosz hercegnőnek alapjellemvonása: a szen-vedély; a mit Helvey Laura egész fellépésével, hangjával, mozdulatával kitünően érvényesít. Duseban érzékek hullámanak. Fedórát erősebb hajtó erő srakalja, mint az érzellem. Őt a boszú szomja viszi, s vértől se riad meg. Ipanoff fivé-rét vakon kiszolgálatja a rendőrségnek, Ipanoffot pedig egyenesen a halál torkának. Fedóra egy fékelen szenvedélytől üzött teremtes. Duse művészileg adja, de az igazi Fedóra lényének uralkodó jellege nélkül. Nem a felfogásban rej-lik a baj, hanem magának az egész asszony-nak gyengéd szervezetében. Búcsústéjéről azzal távoztam, hogy mig Nórá-t, Odettét és Gauthier Margitot, mint egyéniségéket, lelkületéhez és vérmérsékéhez találak átélte előttünk, Fedórát eljátszotta a színpadon. De művészi ílethe- nek egész erejével játszott.

SÁNDOR SZERB KIRÁLY ÉS ATYJA, MILÁN VOLT KIRÁLY. Fénykép után.

SÁNDOR SZERB KIRÁLY ÉS ATYJA, MILÁN VOLT KIRÁLY TALÁLKOZÁSA ABBAZIÁBAN.

Sándor szerb királynak atyjával, Milán ex-király-lyal, Abbaziaiban történt találkozása a Balkán né-peinek közvéleményét erősen felizgatta. E találko-zásnak — mondák az emberek — jó vége nem lehet, sőt a Duna menti fejedelemségek politikai egyéni-ségei határozottan oda nyilatkoztak, hogy a talá-lkozás Milán királynak Szerbia ügyeibe való beavat-kozását jelenti. A vesztély jóslók családok. A talá-lkozás rövid és valószínűleg teljesen magán termé-mészetű volt. A fiatal szerb király legújában oly jellegűt fejtett ki, hogy nagyon kétséges, vajjon hajlandó lenne-e ritkán látott s a politikai szerep- léstől visszavonult atya tanácsait elfogadni. A talá-lkozás után Sándor király Belgrádba tért haza, hon- nan tüstént a Kragujevácz mellett tartandó hadgya-korlatokra indult.

JÓKAI JUBILEUMA.

Országos a mozgalom, mely Jókai iránt a tisztelet a legünnepélyesebb alakban akarja kifejezni. Városok, törvényhatóságok, magánosok sietnek meg- rendelni összes műveit, s alig néhány nap alatt a kiadás biztosítására szükséges oroz megrendelőnek fele már együtt van. Az országgyűlés sem fog elmaradni. A minisztertanács foglalkozott az eszmé-vel, hogy mikép vegyen részt a törvényhozás a nagy költő ünneplésében, s azt határozta, hogy a kultusz-miniszterium költségteségének tárgyalásakor törté-n-jék indítvány, mely szerint 20,000 frt vétecsék föl az átmeneti költségek közé, s ez összegből Jókai műveiből száz példányt rendelnek meg, melyet a közoktatásügyi miniszter iskolák és intézetek közt fog szétosztani. A indítványt egy író-képviselő, alkalmassint Mikszáth Kálmán teszi meg.

Budapest zék- és főváros nov. 15-iki közgyűlésén egyhangulag elhatározta, hogy Jókai műveiből 25 példányt rendel meg könyvtára. Iskolák és köz- művelődési intézeti számára, 2000 frtot pedig a jubileumi költségekre ad. A jubileumot a városi isko- lák is megtartják. A nemzeti kaszinó egy amatör- példányt rendel meg. Fehér Ipoly pannonhalmi főpap, Vajda Odón zirczi apát üdvözöl levelet irtak s megrendelték a diszkiadást. A megrendelők név- sorában nagyon örvendetes, hogy nemcsak intéze- ket, vagyonosokat találunk, hanem polgári köröket, iparos testületeket. A budapesti hentes iparos testü- let első volt a megrendelő köz. Szeged, Nagy- Várad városok 3 példányt rendeltek; az Adria biztosító társaság magyarországi osztályának tisz- viselő elhatározta, hogy Jókai-könyvtár alapítanak s a nemzeti kiadásra azonnal megkezdte a gyűjtést. Zeilinszky Mihály zólyomi és Potsa József három- széki főispán bejelentették, hogy bevonják a mozga- lombba a megye intelligenciáját. A budapesti gyá- korló gymnasium tanítványai egy-egy frttal járultak

s a hiányzó részt a tanári kar fedezi a 200 frtos megrendeléshez. A bécsi Terenziánom, a budapesti egyetem, a honvédelmi miniszterium (2 példány), a nagyczeni butor részvénytársaság, a nemzeti szin- ház, a műegyetem tanári kara; a Debreczenben állomásozó 3-ik honvéd ezred tisztikara, Okolicsányi A. württembergi osztrák-magyar követ, gr. Tisza Lajos miniszter, Nyiregyháza, Nagybcskerekek. Salmeczbánya szintén a megrendelő köz van. Az alsó-lendvai kaszinó, az alsó-lendvai választók használatára» dr. Mandl Pál országgyűlési kép- viselő szintén előfizetett a diszkiadásra.

A belvárosi takarékpénztárhoz újabban a követ-kező megrendelések érkeztek: a budapest-teréz-városi kaszinó, a lévai kaszinó; a Foncibre pesti biztosítótársaság, a szatmár takarékpénztár-egyesü- let, Hercegv Odescalchi Gyuláné, báró Orczy Béla, báró Orczy Andor, gróf Somssich József (Kapos- Ujlak), Gottfrid Ludvig, Klobuszky János, báró Liphay Béla, Almásy Ede (Borostyánkő), Kelecsényi Rafael (Bars-Barraeska), dr. Pauer Gyula, Bischitz David, Kornay János közjegyző (Árád), Sváb Károly, Gelléri Szabó Károly, Ivánka István, Nedeczky Resző, a Lipótvárosi kaszinó, a Magyar kereskedelmi utazó-egyesület, Alsódombori Zaldán Lipót János, Ludovika Akadémia, Magyar-francia biztosító társaság, Szabolcsmegyei takarékpénztár- egyesület, Kellner János, Róck István gépgyáros, Szeffert Ede, Halmi olvasó-egyesület, Társadalmi- egyesület (Eperjes), Kuffner Károly (Magyar-Dió- szeg), Báró Jósika Sámuel (Szurdok), Popper István, gróf Bethlen Pál főispán (Bethlen), Pécsi takarék- pénztár (Pécs), Neumann testvérek (Árád), Kosztolányi Aurél (Aranyos-Maróth), Nagykirályi takarék- pénztár, Festetics Tasziló gróf (Keszthely), Rozsnyai Mátyás gyógyszerész (Árád), Csekonics Endre gr., Megyeri Krausz Mayer, Károly Tiborné grófai, Rakovszky Géza, Bielik László, a nagy- városi múzealom igazgatója (Eperjes), Budapesti áru- és értéktársaság, Ebekzy R. (Ajánácskő), Reinle Ignác, Margó Tivadar dr. tanár, Gyiczey Samu, Csernányi Lajos orsz. képviselő, Csáky Kálmán gr. orsz. képviselő, Budapesti egyetemi könyvtár, Dúsz Lajos, Wagner József és felesége (Tass), Tomory Anasztáz, Müller Kálmán dr. a Rókus- kórház igazgatója, Csekonics Jánosné, grófné, Kis- teleki Lévy Henrik (2 példány), Posta- és táu- író-igazgatóság Temesvár, Török József gégyős- szerész, Rubics Zsigmond kassai püspök, Beszédi Viktor, Rosenberg Gyula dr. orsz. zágyügyi képvis., Tisza Kálmán országgyűlési képvis., újvidéki takarék- pénztár, Döry Dénes (Paradiosom pusztja), a pozsonyi kereskedelmi akadémiá ifjuságának önképző köre, Harkányi Frigyes, ifjabb Sváb Sándor, Rott József, Assicurazioni Generali, Lőfkovics Artur a leendő debreczeni egyetem számára (Debreczen), Gál Péter birtokos (Baja), Bóskönyvi Viktor (Ludas), Terézvárosi Polgári kör, Vuk Gyula, Vuk Lajos, Grünwald és Társai, Leipziger Vilmos, Mallekovich Sándor, Fürst Jakob, Jahn József, Magyarországi Széchenyi-kör, Jeszenszky Gézáné (Patraczev), gr. Eszterházy Ernő (Abbazia), Trencsenvármegye főispánára. idősb br. Wodianer Albert, Gorove László, dr. Mészáros Károly, Zámory Kálmán, gróf Scirmay Alfréd (Miskolc), Beládvri Burchard Konrád, Pesti hengermalom-társaság, a budapesti nagykereskedők és nagyiparosok társulata, a ki-

rályi József-műgyűjtemény tanárai. Tausig Zsigmond (Pécs), Latinovics Gábor püspök (Kalooca), gróf Wenckheim Frigyes, Pap Ferencz (Debreczen), Pulszky Ágost.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Kossuth «Íratái»-nak IV-dik kötete. Gondtalan úri környezetben szeretnők látni Kossuth Lajost, ritka hosszúságú s még ritkább fényű élete alkonyán: és mégis hálát érzünk a sors iránt, mely őt arra kényszeríti, hogy pártatlan tolla munkájával keresse meg mindennapi kenyerét. Amúgy valószínűleg csak becses gyűjteményi hagyta volna ránk s az utókorra íratáinak roppant halmazát: így maga dolgozta és dolgozta föl azt olyan művé, mely nemcsak a magyar nemzet, hanem Európa újabb politikai történetének is igen nevezetes adaléka. Ki tudja, mikor született volna meg az a hatalmas tehetség, mely ezt a munkát ő helyette, ő utána s az ő szellemében meg tudta volna írni? Kossuth életének fóladatait csak Kossuth fejezheti be méltóan. A hat nagy kötetre tervezett *Íratok* sorozatából e héten jelent meg a *negyedik* az «Athenaeum» kiadásában. Figyelemmel, érdeklődéssel olvastuk, olvasgatjuk. A tudás rendes mértékéhez, az észjárás általános szabályaihoz s az előadás mindennapi hangjához szokott lelkünk valami új, szokatlan világban érzi itt magát. A 91 éves szerző példátlan lélekfrisséssel, éles látással uralkodik tárgya fölött. Mint személyisége, úgy fölfogása és előadásmódja is hasonlíthatatlan eredetiségű. Minden érzésének és gondolatának Magyarország függetlensége — az általa tervezett alakban — a kiinduló pontja, viszont minden elmélkedése, fejtegetése és következtetése megint ide tér vissza. Ez a felfogás uralkodik ez új kötetben is, melynek voltaképeni tárgya Olaszország felszabadulása, az olasz nemzeti egység megvalósulásának története. Az 550 lapra terjedő kötet hét fejezetre oszlik, melyek közül az első — bizonyos művészi számítással — az eredményt, Olaszország egységességének történetét s annak a magyar ügyhöz való viszonyát állítja elé, míg a többi hat fejezet az egyes események előzményeit és okait tárja föl nagy részletességgel, minden alkalmas helyen felhasználva, hogy a tények s események fölött történelmi, politikai, vagy társadalmi irányú bölcselati kitéréssek tegyen. E bölcselati részek pedig annál nagyobb becsűek, mivel nemcsak az események szövevényeibe vetnek világosságot, hanem a szerző lelkét is egészen mutatják föl előttünk. Ezekben Kossuth hűbben és tökéletesebben lefestette lelki arcképét, mint a hogy talán maga is gondolta. Rendkívül érdekes és becses arckép a lélekúvára nézve. Ennek alapján lehet majd Kossuth igazi jellemrajzát megírni. A díszes kiállítású könyv bolti ára 5 ft.

Szegedi Gergely Énekes Könyve. Az akadémia ismét egy becses kiadvánnyal szaporította nyelvemlékeink sorozatát. Megszerezte és hű hasonló-másban kinyomatta Szegedi Gergelynek 1569-ben Debreczenben kiadott protestáns énekgyűjteményét, melynek egyetlen teljes és ép példányát Hellebrand Árpád a boroszlói könyvtárban fedezte föl. A mind nyelvészeti, mind irodalomtörténeti tekintetben nevezetes régiséget *Szilády Áron* rendezte sajtó alá, megtoldván a 221 lapból álló kötetet egy XVI lapra terjedő irodalomtörténeti és nyelvészeti ismertetéssel, mely nemcsak az énekgyűjtemény eredetét, hanem a mennyire a fogyatékos adatok engedik, Szegedinek, a volt debreczeni papnak életét is földeríti.

Hogy a kiadvány, mint Szilády mondja, «lapról lapra, sorról sorra, betűről betűre megegyezék az eredetivel», a kiadást eszközöl Hórnáynak Viktor nyomdátulajdonos régies betűket metszette, sőt a könyvhöz papírost is olyat választott, a mely az eredeti kiadásnak hű mása legyen. A könyv címlapja fényképi másolat, a boríték kemény lemezpapírra vont hátrá. A becses régiséget csak az előleges aláírásként számához képesti példányokban nyomtatták ki s így a könyvpiacra nem került; mindazáltal valószínű, hogy a később jelentkező megrendelők is kaphatnának még példányokat. Kár is lenne, ha fólós példányok nem készültek volna, s a XVI. század egyházi költészetének a zamatos nyelvi maradványai az új kiadás mellett is csak könyvészeti ritkaságul volnának tekintendők. Végül megemlít-

juk, hogy tizenkilenc ének van a gyűjteményben olyan, a melyeknek verseiből nevek, illetőleg mondatok olvashatók ki. A nevek részint a szerzőket, részint azokat nevezik meg, a kiknek emlékére, vagy tisztelőre írták. A nevezetesebb szerzők ezek: Szegedi Lőrincz, Szegedi Gergely, Thordai Benedek, Melius, Badán Balázs, Dévai Mátyas, Batizi András, Battyány Orbán, stb. — Nyelvünk és irodalmunk művelői és barátai bizonyára összetlan örömmel üdvözik az akadémiai nagy érdekű kiadványairól.

A Franklin-társulat naptárai. A Franklin-társulatnak évek hosszú sora óta megszokott naptárai az 1894-iki évre is megjelentek. Jól válogatott olvasmányok, tudnivalók, számos kép és csinos kiállítás különbözteti meg mindeniket.

Falusi gazda naptára, a magyar gazdák, kertészek, jelkészek és tanítók számára. Több szakember közreműködésével szerkeszti Kovács Béla. XXX-ik évfolyam. Számos ábrával ellátva. Ára füze 80 kr. A gazdasági tudnivalók egész tárháza az idei folyam is, magában foglalva a földmívelést, a kertészetet, állattenyésztést és állattartást, szőlőmívelést, gyümölcsstermesztést, stb. Új gyakorlati eljárásokkal, gépekkel is megismerteti.

Hasonló gazdag és praktikus tartalmu a **Borszati naptár**, szakértők közreműködésével szerkeszti dr. Lónyay Ferencz, földmívelésügyi min. fogalmazó. XXI. évfolyam: Sok ábrával. Ára füze 80 kr. Az általános szőlőszedelemekek megfelelőleg, közleményeinek nagyobb része a szőlőtültetéssel és ojtással, a fillokszernek ellenálló homoki szőlőkkel, a peronospora elleni védekezéssel foglalkozik, a különféle ojtási módokról rajzokban is adva felvilágosítást. A szőlőben és pinczében való teendők hónapok szerint vannak összeállítva.

István bácsi naptára már 39-ik évfolyamát érte meg; családok házigazdáinak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységi előjáróknak, iparosoknak és földmívelőknek való képes kalendárium. Alapítá Majer István, szerkeszti Köhalmi Klimstein József tanár. Tartalma előszeretettel válogatja ki a katolikus egyház eseményeit, a hitéletet, azok szereplőit, de a hazai egyéb eseményekre is gondot fordít; így sok képpel együtt ismertet a budai honvédszobor ünnepélyét, Arany szobrait, Erkel Ferenczet, stb. Olvasmánya is bőven van. Ezeket Nyulasy Antal, Ghimesy Zsigmond, Makász József, Kovács Béla, Sáfár József, Székessváry Béla, Janics Ferencz stb. írták. Ára füze 50 kr.

Protestáns új képes naptár, szerkesztette legifj. Szász Károly, 40-ik évfolyam. A két protestáns felekezetbeliek sok őket érdeklőt találhatnak benne, Szabó János reform. esperes és ismert költő, Györy Elek, az evangélikusok tanügyi bizottságának elnöke, Markovics Lajos, a közoktatásügyi miniszterium közelebb elhunyt miniszteri tanácsosa; Szilassy Aladár, a tolnai ref. egyházmegye gondnoka s a ref. főgymnázium igazgató tanácsának elnöke, Vámosy Mihály budapesti ref. gymnázium igazgató arcképet és életrajzát; ismertetést az angol protestánsok vallási életéről dr. Duka Tivadar tollából; az 1891—92-iki ref. zsinatról, stb. Irtak még bele költeményeket és prózát: Szász Károly, Szabolcska Mihály, Hamar István, Molnár Viktor, Tóth István, dr. Szabó Aladár, stb. Képekkel, s a protestáns egyház és iskola tisztí névtárával. Ára füze 50 kr.

A magyar nők házi naptára, szerkeszti K. Beniczky Irma, XXVI. évfolyam. A szövegbe nyomott sok képpel, s a háztartáshoz szükséges naplőjegyzetekkel ellátva Ára füze 60 kr. Elbeszélések, költemények mellett az év eseményeinek egy részét képekben is bemutatja.

Honvéd-naptár, egyttal katonai naptár. A magyar nép számára. Szerkeszti Aldor Imre, XXVII. évfolyam. Képekkel. Ára füze 60 kr. A történelmi visszaemlékezések mellett a közelebbi idők eseményei foglalnak benne helyet.

Szekely-egylet képes naptár, szerkeszti a központi választmány megbízásából Benedek Elek, Jakab Ödön, Sebasi Samu, Révay Pál, Földes Géza, Lévy Mihály, Csulak Lajos, Porzolt Ádám, Turi M. István, Dömény József, Szabó Nándor, P. Szathmáry Károly közreműködésével. XIII. évfolyam. Számos a szöveg közé nyomott képpel. Ára füze 25 kr. Az erdélyi részekről szólnak leginkább az ismertető cikkek, s az elbeszélések szintén Erdély múltját és szokásait festik. Közli Salomon Ferencz, Irányi Dániel, Bedő Albert, Lukács György, Borszédi Soma, Gajzágó Salomon, Györfly Iván, Kiss István arcképet és életrajzát. Az erdélyi városokat külön is közli, hónapok szerint összeállítva.

Lidérc-naptár, XXXIII. évfolyam. Számos nagyobb és a szöveg közé nyomott kisebb képpel. Ára füze 60 kr. Merészebb utazások, kalandok, feltehető balesetekről olvashatni benne, de nem szenzációk hajhászó, hanem tanulságot nyújtó cikkekben.

A magyar nép naptára, képes kalendárium, sokféle hasznos és mulató olvasmánnyal ellátva. Szerkeszti ifj. Tatár Péter, XXXIX. évfolyam. Ára füze 25 kr.

«Magyar szellemi élet.» **Igmándi Mialynak** két évvel ezelőtt e cím alatt megjelent díszműve most második kiadású ért. Hatvan czikk, ugyanannyi sikerült arckép van a könyvben, ez arcképek eredetijének tollából: írótól, művészekből. Minden czikk egy-egy autobiografikus töredék, azt lehet mondani szintén fotográfia. A könyvet az a kiváló kitüntetés is érte, hogy úgy ő felsége, mint József főherceg, családi könyvtára részére elfogadta. A könyv ára díszkötésben 5 ft. Megrendelhető minden könyvkereskedésben. A Benczúr Gyula műtermének egyik részletét s a kitűnő művész arcképet feltüntető rajzokat mai számunkban e könyvből közöljük.

Fejes István, a hazai költészet egyik lelkes művelője s lapunknak is évtizedek óta buzgó munkatársa, összes költeményeit rendezte sajtó alá. Fejes azok közé a költők közé tartozik, kik nem lepik meg tüneményeszerű megjelenéssel a világot, hanem igénytelenül kezdik pályafutásukat, mint a kis patok, mely azonban mind melegebb és szélesebb árkot vájva magának, utoljára folyamává dagad. A mint a kibocsátott aláírás felhívásból látjuk, a gyűjtemény két nagyobb kötetben fog megjelenni, nagy 8-ard réti íven, díszes kiadásban. Egyik kötet lyrai és egyes verseket, a másik három költői beszélt és két olvasmányoknak szánt színművet fog tartalmazni. Előfizetési ár 5 ft., a bolti ár 6 ft. lez. A megrendelések a szerzőhöz intézendők Sátoralja-Ujhelyre. Az értékes gyűjteményt ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Pályanyertes szatira. A pozsonyi Toldy-kör 200 koronát tűzött ki szatirára. A pályadíjat *Ujváry Béla* ismert nevű író «Század vége» című műve nyerte el. Ujváry «Két apa» című vígjátékával is nyert az akadémia nál száz arany díjat.

Elbeszélések, írta *Sebök Zsigmond.* Megjelent az Athenaeum olvasó társaságában. (Ára 50 kr.) Tizenhárom elbeszélés a 173 oldalnyi kötetben. elég egyszerű történetek, melyek szövevében kevesebb a lelemény és ötlet, mint a melankolia és az előadás csinos-sága. Könnyű végig olvasni a kötetet, s meg is érdemi.

Munkácsy «Hofoglalás» képe még a tél folyamán Budapestre érkezik, és a főrendiháznak a nemzeti múzeumban levő ülőteremben lesz látható. Tisza Lajos gróf, mint az új országház építő-bizottságának elnöke, megbízta Steindl Imre műegytemi tanárt, az országház építőjét, hogy a hatalmas festmény számára megfelelő, stilszerű keretet készítessen. Steindl tanár most készítette el a keret rajzát és tervét. E szerint a keret, melynek szélessége 16 m. és magassága 5 m., goth stílusban készül, gazdag faragványokkal és szobor-alakokkal, teljesen bele fog illeni a goth díszítésű környezetbe.

A **múcsarnok téli kiállítására** nov. 10-ikén telte le a beküldési határidő. Ennyi festményt és szobrot még egyszer sem küldtek be. Hazai művészeink közül alig van egy pár, ki részt ne venne a kiállításon. A külföldről is első rangú művészekből érkeztek festmények. A kiállítás nov. 25-ikén nyílik meg.

Nemzeti színház. November 10-én eredeti vígjáték bemutatója volt a nemzeti színházban. *Almási Tihamér* «A miniszteri tárcza» című vígjátéka került színpad, mely a Garai-pályázaton a Berczik «Mai divat» pályanyertes vígjátéka mellett leginkább versenyzett az 1500 frtos díjért. Almási vígjátékában két asszony szövi-fonja a cseleket, hogy az egyiknek a férje, a másiknak pedig az öccse miniszter legyen, miután egy miniszter lemondani készül. Azonban se a férj, se az öccs nem vágyik a miniszteri tárcza után, s utoljára is kiderült, hogy a miniszter sem akar lemondani. Sok mozgékony-ság s elég jól játszható szerep van a vígjátékban s a nemzeti színház legjobb erői vettek részt az előadásban. A hatás azonban közepes maradt.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 13-iki ülése a szaktudományoké volt. Dr. *Than Károly* elnökölt. **Lengyel Béla** ismertetette az általa felfedezett új vegyületnek, a tricarbonyl-szulfidnak kémiai alkátát és sajátosságait. **Daday Jenő** «A kagylós rákok harántcsíkú izomrostjainak finomabb szerkezetéről» szólt. **Högyes Endre** tett ezután jelentést a budapesti Pasteur-intézet harmadik évi statisztikájáról. 1892. április 15-től 1893. április 15-éig 647 megfertőzött személyt vittek az intézetbe. Csak 12 emberen nem sikerült a beoltás által megóvatni a vesztétség kitörését, ezek közül is hatnál azért, mert későn jelentkeztek. Az eddig összesen beoltott 1865 egynél a halálozás csak 0.91% volt, holott azelőtt a megmaradt 15—20%-a szokott elpusztulni. A védőoltások eredménye tehát nagyszerűnek mondható. Most

már sok horvátországi és szerbiai lakos is jön az intézetbe beoltás végett. Högyes Endre ezenkívül bemutatta dr. *Schaffar Károly* egy tanulmányát; végül *Schuller Alajos* egy új vegyületről tett jelentést, mely két parány arzénből és egy parány kénből áll.

A **Petőfi-társaság** nov. 12-iki ülésén nagyszámu s főleg nőből álló közönség volt jelen. Az elnöki széklet Komócsy József foglalta el. **Vértessy Gyulától** «Kirepült» címmel olvasott föl novellát **Várady Antal** dr., **Szomori Károly** vendégtől **Fereny József** olvasott fel költeményt «A hős» címmel. Utána **Torkos László** olvasott föl humoros költeményt, egy olyan nőt festve benne, a ki rajong ugyan a művészetért és költészetért, de soha semmiféle anyagi áldozatot a művészetért és költészetért nem hoz. Végül **Vértessy Arnold** olvasta fel a «Gizike» című elbeszélését. A hallgatóság mind ezeket a felolvasásokat tapssal fogadta. A zárt ülésen **Szana Tamás** föltitkár bejelentette, hogy **Rexa Dezső** beküldötte Petőfi atyjának és anyjának egy-koru halotti bizonyítványát.

A **képzőművészeti társulatsorsjátéka** e hó 12-én ment végbe. A nyeményösszegek, melyeket a tagok nyertek: főnyemény ezer ft; aztán 2 ötszáz

burg és Wittelsbach-nemzettség közt. A mai nap, mint az óségi barátság megpecsételője, örömmünnepe a két uralkodó-családnak, melyeknek fejei áldva tekintenek az unokára és menyasszonyra s örömmünnepe népeknek is, melyek fejedelmi házaik örömben és házában bensőleg osztoznak. A fejedelmi menyasszony néhány óra múlva elhagyja a szülői házat, de fejedelmi férje oldalán a fiatal hercegnő az új hont, fenségsége anyja szép hazáját csakhamar meg fogja szeretni és férjének híj színeiben ismét fel fogja találni az itthoni boldogságot. — A polgári esketési szertartás után a nászmenet a Mindszentek-templomába indult. **József Ágost** főherceget szülői kísérték, míg **Augusta hercegnőtől** jobbra **Fereny József király 6** felsége, balra **Luitpold regens herceg** ment. Az esketést a münchen-freisingeni érsek végezte. A fiatal párhoz intézett beszédében az érsek megemlítette, hogy *kilencz évszázad előtt egy bajor hercegnőt, a ki a Gizella nevet viselte, Magyarország fejedelme* (Szent István király) vette nőül. Csak a jelen században történt, hogy egy bajor herceg egy osztrák-magyar hercegnőt vett feleségül, a ki szintén a Gizella-nevet viseli s a kinek leánya ma Magyarországba megy férjhez. Az érsek fölött boldogságot és Istent áldását adotta a mátkapárra és kérte a menyasszonyt, hogy tartsa meg mindig emlékében

és vasegészsége van. A szülői házban mindig jó, engedelmis gyerekek voltak és különösen vonzódtak egy évvel idősebb nővéréhez, Erzsébet hercegnőhöz. Tanulni nagyon szeretett és oly jól tanult, mintha ismeretei által kellett volna megkeresni később a kenyerét. Különösen szereti a zenét, költészetet, és mély vallásosság jellemzi. Derült kedélye miatt az egész családban szerették és különösen kedvence volt nagyapjának, a régens hercegnek, kisebb testvérei valószínűleg rajongtak érte, mert apró vágyaiknak a szülőknél mindig **Augusta hercegnő** volt a szószólója.

Az esküvő napját *Alcsúthon* szintén megünnepelték. A kastély templomában, a melyet ez alkalomra fényesen felszítettek, hálaadó misét tartottak, a melyen az otthon maradt két kis főhercegnő, *Klotild* és *Erzsébet* is jelen voltak. Mise után a közönség előjárósága údvözöl táviratot küldött **József Ágost** főhercegnek Münchenbe. A főherceg volt nevelője, **Holdházy János** választott püspök és **Libits József**, a főhercegi uradalom kormányzója szintén részt vettek a müncheni ünnepségeken.

Albrecht főherceg arcképe. *Benczúr Gyula* kitűnő festőművésztünk most **Albrecht** főherceg arcképén dolgozik. A kép a főherceget tábornoki

HARCI JÁTÉKOK A MATABÉLEKNÉL.

frtos; 6 háromszáz frtos; 8 kétszáz frtos, 10 száz frtos és 10 ötven frtos. A nyertes tagok ez összegek erejéig a múcsarnok kiállításából szabadon választhatnak műtárgyakat.

MI UJSÁG?

A **müncheni nász.** **József Ágost** főherceg esküvője *Augusta* bajor hercegnővel nov. 15-én nagy fényvel ment végbe Münchenben. Az egész lakosság szívvel jövő örömmel járult az ünnepélyek emeléséhez. A fejedelmi vendégek már az előtte való napokban megérkeztek; **József főherceg** egész családjával 13-án reggel; **Károly Lajos**, **Viktor főhercegek**, **Stefánia özveg trónörökösné**, **Salvator Ferencz**, **Mtria Valéria**, **Klementina**, **Koburg hercegnő**, a vőlegény nagyanja még előbb. *Királyunkat* e hó 13-án reggel **Luitpold regens herceg**, **Lipót herceg** s a királyi család majdnem valamennyi tagja fogadta, s az összegyűlt nagy közönség is zejosan üdvözölte. Az esküvő napján számos üdvözölt Magyarországból; **Vaszary Kalmos hercegprímás**, **Fehér-megye táviratilag** küldtek üdvözlést.

A királyi palota tróntermében kezdődött a szertartás. Délelőtt 11 órakor **Craishelm báró**, a királyi ház minisztere végezte a *polgári esketést*. Beszéde a jelenlétére, hogy ez a harminczedik frigy a Habs-

házját, a hol oly sok kedves hozzátartozóját hagyja. Az érsek ezután a szokásos kérdéseket intézte a mátkapárhoz, a melyekre a menyasszony és a vőlegény hangos és tisztán érthető igennel felelték, mire kicsérélték a gyűrűket és az érsek áldását adta az új párra.

Ezután az új pár az imazámolyhoz ment. A bajor udvari kíséret visszavonult, míg a **József Ágost** főherceg és neje mellé rendelt udvari kíséret megkezdte funkcióját. A nászmenet visszatért a királyi palota tróntermébe, elől az új pár, mögötte **Fereny József király** és **Luitpold regens herceg** haladt. A többi résztvevők rang szerint párosával követték őket. A gratulációk sorát **Vredé herceg**, osztrák-magyar követ kezdte meg a követőség személyzetével, mire a nagy udvari kíséret tisztelgése következt. Ezután a fejedelmi személyiségek visszavonultak. Délután fél 3 órakor **Lipót herceg** palotájában fényes lakoma volt.

Az új pár délután 5 órakor különvonaton **Salzburgba** utazott. **Fereny József király** esti 7 órakor különvonaton **Bécsbe** utazott. A pályaudvaron búcsúzásra megjelentek a régens herceg, **Gizella hercegnő** és **Lipót herceg**.

Ezalatt **Fumbeben** is nagy előkészületeket tettek a fiatal pár fogadására, kik e hó 17-én érkeztek oda s néhány hetet ott töltötek.

Augusta bajor királyi hercegnő körülbelül egy év óta tanul magyart; tanára **Domitrovics** volt; édes anyja, **Gizella** főhercegnő is segítette neki. A fiatal hercegnő nyúlánk; arczsínje friss és üde

egyenruhában, rendjeivel díszítve ábrázolja. Az egyenruha azonban nem a közös ha-lesereg, hanem a német hadsereg uniformisa s a rendjelek is német-országiak. A két ugyanis **II. Vilmos német császárnak** van zászlója, köszönötül a német tábornagyi rangért. A tábornagy **Pozsonyban Frigyes** főherceg kastélyában három napig ült modellt a művészek. **Benczúr** három példányban fogja elkészíteni az arcképet; **Albrecht főherceg** ugyanis a német császáról kívül még **Albert szász királynak** és **Luitpold** bajor regens hercegnek is egy-egy arcképet fog ajándékozni.

A milleniumi kiállítás. **Lukács Béla** kereskedelmi miniszter, **Németh Imre** miniszteri tanácsos és a kiállítás igazgatója, valamint **Szendrei János**, a történelmi bizottság egyik előadója kíséretében, néhány napot Bécsben töltött az országos kiállítás ügyében. A miniszter felhasználta az alkalmat, hogy egyrészt megköszönje az illető köröknek a kiállítás támogatása ügyében kilátásba helyezett közreműködést, másrészt, hogy közvetlen érintkezésbe lépjen az egyes közintézetek főnökeivel.

Igy többek között **Hohenlohe** herceg főudvarmesterrel, **Trautmansdorf** gróf főkamarrással az udvari gyűjteményekre vonatkozólag, az illető katonai körökkel a hadi levtárban, s a többi katonai

intézetekben levő anyag kiválasztására nézve folyt...

strófában pedig nem tudta a szerző kellőleg érvényre...

HALÁLOZÁSOK.

SOMOSKEÖY ANTAL, nyugalmazott kuriai bíró, a magyar bírói kar egyik kitünő tagja...

"VASÁRNAPI UJSÁG"

megszerezte Verne Gyula, az annyira kedvelt francia író...

A "Vasárnapi Ujság", a legregibb és legelterjedtebb magyar képes lap...

A "Vasárnapi Ujság" előfizetési ára negyedévre...

Melyik naplapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

"EGYETÉRTÉS"

a mely az új évvel immár 27-ik évfolyamába lépett...

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvén...

Felelős szerkesztő: Csávoszi Lajos.

Szerkesztői mandanivalók.

Petőfi emlékezete. Pipázás közben. Az elsőben a kétségbevonhatatlan tehetséget...

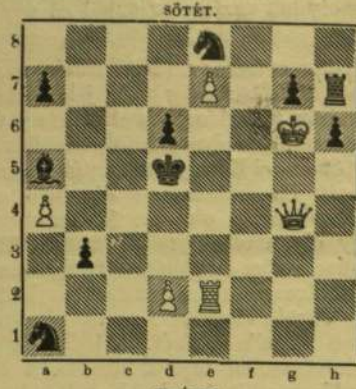
Az "Egyetértés" előfizetési árai:

A szerkesztőség: Szerecsen-utca 35. szám.

BUDAPESTEN. Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

SAKKJÁTÉK.

1805. számú feladvány. Traxler K.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

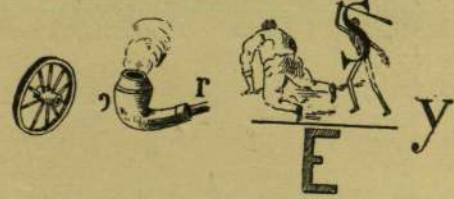
Az 1792. számú feladvány megfejtése. Halliwel J.-tól.

Megfejtés. Világos. Sötét.

Az 1793. számú feladvány megfejtése. Heathcote G.-tól.

Megfejtés. Világos. Sötét.

KÉPTALÁNY.

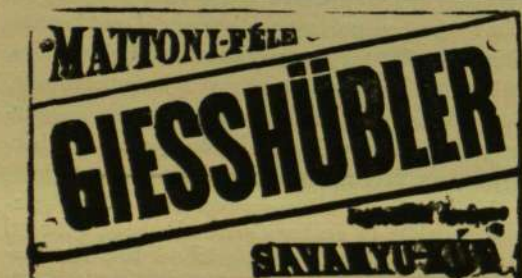
A "Vasárnapi Ujság" 45-ik számában közölt képtalány megfejtése: Repülő gép.

Heti naptár, november hó.

Table with columns for days of the week, Catholic/Protestant, Greek-Russian, and Israelite.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Egész selyem, mintázott foulardokat (mint egy 450 különböző fajban)...

32,972. szám alatt szabadkozva. Legújabb, szabályozható... !! bajusz - kötők !!

Nincs többé fejfájás! D. Götz MIGRAINE-PORA.

Minden hölgy kívánja, hogy a derek chiekel és ránc nélkül tapadjon!

Csak a Prym-féle szabadék. reform-kapocsokkal lehet ezt elérni!

Hézag és ránc mindenfelé. Tapad még mindig, ránc és hézag nélkül, mintha új lenne.

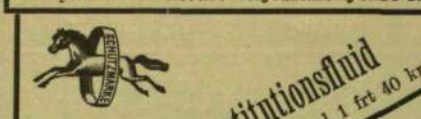
Prym-féle szabadék. reform-kapcsok!! nem hajladnak a nem egneknek, nem nyílnak ki maguktól.

PSERHOFER J.-féle gyógyszerház

Bécsben, I. kerület, Singerstrasse 15. szám alatt „zum goldenen Reichsapfel“ vértisztító labdaccai

melyeket azelőtt 'Egyetemes labdacok'-nak neveztek jogosan megérdemlik az utóbbi nevet...

30 év óta név. állítókban, valamint katonai és polgári nagyobb istállókban is...

Kwizda-féle Restitutionsfluid. Kapható Ausztr.-Magyarors. gyógyszer-tárakban...

Tessék a fennbbi védjegyre figyelni, s a vételnél határozottan kifejezni!

Cs. és kir. szabadalmazott

ing-gyáros.

Budapest, IV. ker., váci-utca 22. Nemzeti szállóban.

Legnagyobb raktár. férfeli-fehérneműek, fehér és szines ingek...

2 marhaméleg

1000 kilós kartával és 2 a. 4000 kgmos híméreg leg alkalas súlyméről...

1879. évtől több ezer elismerés bizonyítja, hogy a Dr. Lauri rendszer alapján készült

CSODALABDACSOK

valódi minőségben csak Kadarkút készítették. Ezen előzőn ismert kitünő hatású gyógyszer biztos sikerrel...

Kinek van szeplője?

vagy bármilyen folt, vagy pattanás az arcán? Az teljes biztonsággal fordulhat annak elűntetése végett a világhírű...

GANZ IZIDOR cipőraktára. Budapest, Harisbázár

belső bolthelyiség 20. sz.

Uraknak: 1 pár fin. zergebőr topán vihszóval borítva...

Hölgyeknek: 1 pár zergebőr topán magas szárral...

Általánosan kedvelt!

CRAB-APPLE BLOSSOMS (vadalma-íróg). A divatos illatszerek között a Crab Apple Blossoms...

